

Punkt 5 Rådsmødet den 25. november 2009

Nordeas køb af Fionia Bank

Nordeas køb af Fionia Bank.....	1
1. Resumé.....	3
2. Afgørelse.....	6
3. Sagsfremstilling.....	7
3.1 Fusionsparterne.....	7
3.2 Den planlagte transaktion.....	8
3.3 Jurisdiktion.....	9
4. Gennemførte markedsundersøgelser.....	11
4.1 Undersøgelse af interbankydelse mellem pengeinstitutter tilknyttet SDC.....	11
4.1.1 Baggrund for undersøgelsen.....	11
4.1.2 Metode.....	12
4.1.3 Resultater fra den gennemførte undersøgelse.....	13
4.2 Undersøgelse af større pengeinstitutters aktiviteter på Fyn.....	15
4.3 Markedsundersøgelse af pengeinstitutternes markedsandele.....	16
5. Relevante markeder.....	18
5.1 Detailbankmarkedet.....	18
5.1.1 Produktmarkedet.....	18
5.1.2 Det geografiske marked.....	19
5.2 Engrosbankmarkedet.....	20
5.2.1 Produktmarkedet.....	21
5.2.2 Det geografiske marked.....	21
5.3 Det finansielle bankmarked.....	22
5.3.1 Produktmarkedet.....	22
5.3.2 Det geografiske marked.....	23
5.3.3 Finansielle interbankydelse mellem pengeinstitutter tilknyttet SDC.....	23
5.3.4 Markedet for handel med danske obligationer.....	25
5.3.5 Konklusion.....	27
5.4 Andre relevante markeder.....	27
5.4.1 Betalingsinfrastrukturen i Danmark.....	28
5.4.2 Administration af investeringsforeninger.....	29
5.4.3 Realkredit.....	29
5.4.4 Forsikring.....	30
6. Fusionens virkninger på de relevante markeder.....	31

KONKURRENCESTYRELSEN

ØKONOMI- OG
ERHVERVS MINISTERIET

6.2	Detailbankmarkedet	34
6.2.1	Markedsandele og HHI	35
6.2.2	Lokale effekter	35
6.2.3	Konklusion	36
6.3	Engrosbankmarkedet.....	37
6.3.1	Markedsandele og HHI	37
6.3.2	Konklusion	38
6.4	Det finansielle bankmarked.....	39
6.4.1	Markedsandele og HHI	39
6.4.2	Finansielle interbankydelse mellem pengeinstitutter tilknyttet SDC.....	40
6.4.3	Markedet for handel med obligationer	44
6.4.4	Konklusion	46
6.5	Andre relevante markeder	47
6.5.1	Betalingsinfrastrukturen i Danmark (PBS)	47
6.5.2	Investeringsforeninger.....	47
6.5.3	Realkredit	49
6.5.4	Forsikring	50
6.5.5	Konklusion	51
7.	Konklusion	52

1. Resumé

1. Konkurrencestyrelsen modtog den 14. september 2009 anmeldelse af Nordea Bank Danmark A/S' (herefter Nordea) planlagte køb af dele af Fionia Bank A/S (herefter Fionia*)¹. Der er tale om en anmeldelsespligtig fusion, som ikke må gennemføres, førend Konkurrencerådet har godkendt den.

2. Overdragelsesaftalen blev underskrevet den 31. august 2009, og fusionen blev foreløbigt anmeldt den 14. september 2009. Yderligere oplysninger til anmeldelsen blev modtaget i perioden fra den 23. september til 9. oktober 2009. Anmeldelsen var fuldstændig at regne fra den 9. oktober 2009, hvor de frister, der gælder for behandling af fusionsanmeldelser efter konkurrenceloven, begyndte at løbe.

3. Nordea er et landsdækkende pengeinstitut. Det er Danmarks næststørste og indgår i Nordea-koncernen, som især har aktiviteter i Norden.

4. Fionia er et regionalt pengeinstitut, der primært er aktiv på Fyn, og var det 11. største pengeinstitut i Danmark målt på omsætning i 2008. Finansiell Stabilitet A/S, som ejes af den danske stat, overtog i april 2009 kontrollen med Fionia, da Fionias solvens ikke overholdt lovens krav.

5. Nordea overtager ved transaktionen hele Fionia bortset fra særligt risikobehæftede engagementer, som forbliver hos Finansiell Stabilitet (i datterbanken Nova Bank Fyn A/S).

6. Nordea og Fionia* har deres primære omsætning på detailbankmarkedet, engrosbankmarkedet og det finansielle bankmarked.

- a) Detailbankmarkedet vedrører pengeinstitutteres engagementer med privatkunder samt små og mellemstore virksomheder med en balance under 350 mio. kr. Markedet er nationalt. Nordea vil efter fusionen have en markedsandel målt på omsætning på [...] pct. i Danmark, hvoraf Fionias* andel udgør [...] pct.
- b) Engrosbankmarkedet vedrører pengeinstitutteres engagementer med store virksomheder med en balance på mere end 350 mio. kr. Markedet er internationalt.
- c) Det finansielle bankmarked omfatter finansielle interbankydelse samt pengeinstitutternes handel med bl.a. værdipapirer, penge og valuta til og fra andre pengeinstitutter, børsrådgivere mv. Markedet kan med al sandsynlighed afgrænses internationalt. Nordea vil efter fusionen

---

¹ I nærværende notat vil betegnelsen "Fionia*" referere til de dele af Fionia Bank som overtages af Nordea Bank Danmark A/S, mens "Fionia" refererer til den tidligere Fionia Bank.

onen have en markedsandel målt på omsætning på [...] pct. i Danmark, hvoraf Fionias* andel udgør [...] pct.

7. Styrelsen har i forbindelse med behandlingen af nærværende sag gennemført tre markedsundersøgelser for at kunne foretage en vurdering af fusionens effekter på de berørte markeder. Undersøgelserne har vedrørt pengeinstitutternes markedsandele på landsplan, fusionens lokale effekter på Fyn og fusionens betydning for visse interbankydelse leveret til mindre pengeinstitutter.

8. Styrelsen har vurderet, at fusionen ikke giver anledning til, at konkurrencen hæmmes betydeligt på *detailbankmarkedet*. Der er lagt vægt på, at Nordeas køb af Fionia* kun giver anledning til en lille ændring i Nordeas markedsandel efter fusionen, og at Nordeas markedsandel efter fusionen er under [...] pct. Endvidere vil der efter fusionen fortsat være en række af pengeinstitutter med filialer beliggende på Fyn udover Nordea, hvorfor fusionen ikke vurderes at have betydelige lokale effekter.

9. For så vidt angår *engrosbankmarkedet*, der som nævnt er internationalt, vurderer styrelsen, at fusionen ikke hæmmer den effektive konkurrence betydeligt.

10. Hvad angår det *finansielle bankmarked* generelt, vurderer styrelsen, at fusionen ikke hæmmer den effektive konkurrence betydeligt. Markedet er sandsynligvis internationalt, men selv hvis markedet afgrænses til Danmark er det horisontale overlap mellem Nordea og Fionia* ikke tilstrækkeligt til, at konkurrencen vil blive hæmmet betydeligt.

11. Det er styrelsens vurdering, at der på det finansielle bankmarked kan eksistere separate produktmarkeder.

12. Styrelsen har således set nærmere på det forhold, at Fionia har leveret forskellige finansielle interbankydelse til andre pengeinstitutter, som ligesom Fionia er tilknyttet SDC. Udover Fionia har også Spar Nord solgt sådanne ydelse til pengeinstitutter tilknyttet SDC.

13. Såfremt der eksisterer et særskilt marked for interbankydelse mellem pengeinstitutter tilknyttet SDC, og de interbankydelse, som Fionia har leveret, ikke stilles til rådighed efter fusionen, vil fusionen indebære, at antallet af leverandører inden for de pågældende finansielle interbankydelse går fra to til én.

14. På denne baggrund har styrelsen foretaget en undersøgelse af, om de pågældende interbankydelse fordrer, at begge pengeinstitutter er tilknyttet SDC. Derudover har styrelsen undersøgt, om der er andre pengeinstitutter, som vil eller kan udbyde disse interbankydelse udover Spar Nord.

15. Undersøgelsen viser, at de pengeinstitutter som er tilknyttet SDC, for en væsentlig del af ydelserne, er afhængige af at kunne købe ydelserne af et andet pengeinstitut tilknyttet SDC. Undersøgelsen viser imidlertid også, at der er flere pengeinstitutter, som kan levere ydelserne [...].

16. Styrelsen finder på den baggrund, at der – såfremt der kan afgrænses et særskilt marked for finansielle interbankydelse – er en sandsynlig, rettidig og tilstrækkelig potentiel konkurrence, hvorfor fusionen ikke vil hæmme konkurrencen på et sådant marked betydeligt. Styrelsen lader det derfor stå åbent, om der eksisterer et marked for finansielle interbankydelse, hvor det er afgørende, at både det leverende og modtagende pengeinstitut benytter SDC som it-plattform, da det ikke har betydning for den endelige vurdering af fusionen.

17. Styrelsen har også særskilt vurderet markedet for handel med danske obligationer, da både Nordea og Fionia* begge er aktive på dette marked. Her vurderer styrelsen, at et eventuelt marked for handel med danske obligationer sandsynligvis er internationalt, men hvis et sådan marked skulle kunne afgrænses til Danmark, vil konkurrencen ikke blive hæmmet betydeligt som følge af fusionen.

18. Fusionsparterne har derudover også aktiviteter inden for bl.a. forsikring og realkredit. De formidlingsaftaler, som Fionia har indgået med forskellige aktører på disse områder, vil som udgangspunkt blive opsagt. Det vurderes, at dette ikke giver anledning til væsentlige ændringer i formidlingskanalerne, og at fusionen ikke hæmmer konkurrencen betydeligt på disse områder.

19. Fusionen indebærer, at Nordea overtager Fionias aktier i PBS. Nordeas ejerandel i PBS bliver derved forøget lidt gennem fusionen. Forøgelsen påvirker ikke kontrolforholdene i PBS og konkurrencen bliver således ikke hæmmet betydeligt på et eventuelt marked for infrastrukturydelse til betalingsformidling.

20. Samlet set vurderer styrelsen derfor, at Nordeas køb af Fionia* ikke hæmmer den effektive konkurrence betydeligt og derfor skal godkendes, jf. konkurrencelovens § 12 c, stk. 1, jf. stk. 2, 1. pkt.

2. Afgørelse

21. Konkurrencerådet godkender Nordea Bank Danmark A/S' køb af dele af Fionia Bank A/S, da fusionen ikke hæmmer den effektive konkurrence betydeligt, jf. konkurrencelovens § 12 c, stk. 1, jf. stk. 2, 1. pkt.

3. Sagsfremstilling

3.1 Fusionsparterne

22. *Nordea Bank Danmark A/S* indgår i Nordea-koncernen og driver landsdækkende bankvirksomhed i Danmark. Koncernen har ca. 10 mio. kunder, omkring 1.400 filialer og 5,9 mio. netbanking-kunder i Norden. Nordea-aktien er noteret på NASDAQ OMX i København, Helsinki og Stockholm.

23. Nordea er Danmarks næststørste bank. Nordea tilbyder sine kunder alle normale bankydelser samt livs og pensionsforsikringer, realkreditprodukter, boligformidling og kapitalforvaltning. En del af ydelserne tilbydes i samarbejde med eller via Nordea-koncernens datterselskaber, hvor de væsentligste danske er Nordea Kredit Realkreditaktieselskab, DanBolig A/S og Nordea Finans Danmark A/S, som driver finans-, leasing- og factoringvirksomhed samt Nordea Liv & Pension, Livsforsikringsselskab A/S. Nordea er endvidere depotbank for Nordea Invest, og banken markedsfører foreningens produkter. Desuden har Nordea aktier i PBS, VP og Multidata.

24. I oktober 2008 overtog Nordea 9 ud af 24 Roskilde Bank-filialer fra Bankaktieselskabet af 24. august 2008.² Samtlige af de overtagne filialer tilbød sædvanlige bankprodukter inden for investering, bolig og pension, herunder økonomisk rådgivning, indlån, udlån og garantier samt øvrige normale finansielle ydelser til kunderne, der primært bestod af lønmodtagere og mindre erhvervskunder.

25. *Fionia Bank A/S* ejes af Finansiell Stabilitet A/S.³ Finansiell Stabilitets formål er bl.a. at sikre, at simple kreditorer i de pengeinstitutter og filialer, som har indgået aftale med Det Private Beredskab får dækket deres krav, når pengeinstituttet bliver nødlidende. Herudover skal Selskabet sikre, at simple kreditorer og indskydere får rettidig betaling af forfaldne krav. Finansiell Stabilitets aktiviteter indgår som en del af regeringens overordnede bestræbelser for at sikre finansiell stabilitet i Danmark. Staten, via Økonomi- og Erhvervsministeriet, ejer 100 pct. af aktierne og har den fulde stemmeret i Finansiell Stabilitet, og staten har dermed enekontrol over selskabet.

26. Fionia er en regional bank med ca. 84.000 privatkunder og 7.000 erhvervskunder fordelt på Fyn, i Trekantsområdet og København. Fionia var Danmarks 11. største bank målt på omsætning i 2008. Banken har 31 forretningssteder, heraf 29 kundefilialer. Hovedsædet er beliggende i Odense. Samlet beskæftiger Fionia ca. 600 medarbejdere. Fionia er primært aktiv på

² Se baggrundsnotat af 31. oktober 2008 om *Nordeas overtagelse af ni filialer af Roskilde Bank* på Konkurrencestyrelsens hjemmeside www.ks.dk.

³ Se baggrundsnotat af 3. april 2009 om *Finansiell Stabilitets overtagelse af kontrollen med Fionia Bank* på Konkurrencestyrelsens hjemmeside www.ks.dk.

Fyn med aktiviteter på detailbankmarkedet, men har også aktiviteter som investeringsrådgivning, ligesom Fionia er aktiv på det professionelle marked for handel med obligationer, betjener større investeringskunder og institutionelle kunder samt servicere mindre, lokale pengeinstitutter med en række ydelser, fx varetagelse af deres fondshandler eller clearing.

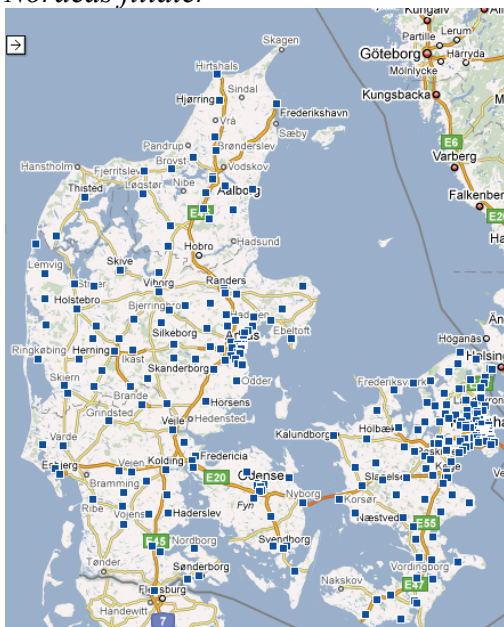
3.2 Den planlagte transaktion

27. Den planlagte transaktion vedrører Finansiell Stabilitets salg af dele af Fionia Bank A/S til Nordea.

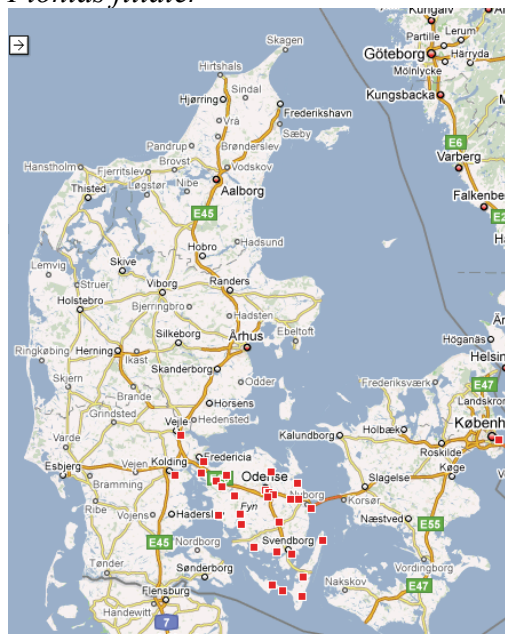
28. Nordea får kontrol over Fionia*, og den planlagte transaktion udgør dermed en fusion i konkurrencelovens forstand, jf. § 12 a, stk. 1, nr. 2.

29. Nordea overtager hele Fionia – bortset fra særligt risikobehæftede erhvervsengagementer. Antallet af overtagne medarbejdere udgør knap 400 ud af de godt 550 nuværende, og Nordea overtager ca. 84.500 kundeforhold, svarende til et udlån på ca. 11,5 mia. kr.⁴ Nordea overtager samtlige 31 forretningssteder. Af disse er 29 rene bankfilialer, mens hovedsædet i Odense og en filial i København også er formueplejecentre.

Figur 1: Nordea og Fionias filialer
Nordeas filialer

Fionias filialer

Kilde: Parterne.

⁴ Fionias samlede udlånsmasse var pr. 31. december 2008 på 21,5 mia. kr., jf. Finanstilsynet, hvoraf ca. 10 mia. kr. udgør de særligt risikobehæftede erhvervsengagementer, der ikke overtages.

30. Nordea overtager også Fionias aktieposter i PBS Holding A/S, VP Securities A/S og Multidata Holding A/S. Dertil kommer diverse immaterielle aktiver, grunde og bygninger. De aktiviteter, der overtages, er nærmere beskrevet i boks 1 nedenfor.

Boks 1: Aktiver og rettigheder som overtages af Nordea

Nordea overtager følgende aktiver og rettigheder i Fionia fra Finansiell Stabilitet:

[...]

Kilde: Share Purchase Agreement 4.1.

31. De ”særligt risikobehæftede erhvervsengagementer”, som Nordea ikke overtager, og som i overdragelsesaftalen benævnes ”Excluded Business”, består bl.a. af ”Red Credit Risk Portfolio II”.⁵

32. Nordea overtager desuden ikke Fionias aktier og rettigheder over for Skandinavisk Data Center A/S (SDC).

33. De aktiviteter i Fionia, som Nordea ikke overtager, overdrages til Nova Bank Fyn A/S, som er en nystiftet datterbank under Finansiell Stabilitet. Disse aktiviteter omfatter ca. 2.000 kunder og et samlet udlån på ca. 10 mia. kr.

3.3 Jurisdiktion

34. De i fusionen deltagende virksomheder er Nordea Bank Danmark A/S og Fionia Bank A/S. Nordea vil efter fusionen opnå enekontrol med dele af Fionia. Som sælger indgår Finansiell Stabilitet ikke som deltagende virksomhed i transaktionen.

35. Nordeas omsætning i Danmark var 36.797 mio. kr. i 2008. Omsætningen i den overtagne del af Fionia i Danmark var [...] kr. i 2008.

36. De deltagende virksomheders samlede omsætning overstiger omsætningstærsklerne i § 12, stk. 1, og den planlagte fusion er omfattet af konkurrencelovens regler om fusionskontrol.⁶ Det betyder, at fusionen ikke må gennemføres, før Konkurrencerådet har godkendt den, jf. § 12 c, stk. 5.

37. Overdragelsesaftalen blev underskrevet den 31. august 2009, og fusionen blev foreløbigt anmeldt den 14. september 2009. Yderligere oplysninger til anmeldelsen blev modtaget i perioden fra den 23. september til 9. ok-

⁵ De aktiviteter som Nordea ikke overtager udgør samlet set 2.000 kunder med et samlet udlån på ca. 10 mia. kr.

⁶ Den samlede omsætning overstiger ikke tærsklerne i artikel 1 i EF-fusionsforordningen og er derfor ikke underlagt EF-fusionskontrol.

tober 2009. Anmeldelsen var fuldstændig at regne fra den 9. oktober 2009, hvor de frister, der gælder for behandling af fusionsanmeldelser efter konkurrenceloven, begyndte at løbe. Den 5. november 2009 meddelte styrelsen parterne, at behandlingen af fusionen overgik til fase II, jf. § 12 d, stk. 1, hvorefter afgørelse om godkendelse eller forbud skal være truffet senest tre måneder efter modtagelsen af den fuldstændige anmeldelse.

4. Gennemførte markedsundersøgelser

38. Styrelsen har i forbindelse med behandlingen af nærværende sag gennemført tre markedsundersøgelser. De første to undersøgelser vedrører henholdsvis interbankydelse mellem pengeinstitutter tilknyttet SDC og større pengeinstitutters aktiviteter på Fyn. Begge er iværksat som en direkte følge af fusionsbehandlingen. Den tredje undersøgelse, som vedrører danske pengeinstitutters markedsandele, er en generel markedsundersøgelse, som styrelsen løbende foretager til brug for vurdering af bl.a. finansielle fusioner.

39. De gennemførte markedsundersøgelser er beskrevet nærmere i det følgende.

4.1 Undersøgelse af interbankydelse mellem pengeinstitutter tilknyttet SDC

4.1.1 Baggrund for undersøgelsen

40. Fionia leverer en række forskellige finansielle interbankydelse til andre pengeinstitutter, som er tilknyttet den samme it-plattform, som Fionia, dvs. it-plattformen SDC. Overordnet er der tale om tre hovedområder: 1) fondshandler og internationale betalinger, 2) clearing og 3) rådgivning mv.⁷ Det nærmere indhold i de tre områder er nærmere beskrevet nedenfor i afsnit 5.3.3. Spar Nord er den anden leverandør af de pågældende ydelser på den fælles SDC-plattform.

41. I forbindelse med styrelsens sagsbehandling har en række pengeinstitutter udtrykt bekymring for hvad der ville ske, når/hvis Nordea trak Fionia* ud af SDC. Styrelsen har derfor undersøgt, hvorvidt andre pengeinstitutter tilknyttet SDC kan tilbyde samme eller tilsvarende ydelser, samt i hvilken udstrækning det er nødvendigt, at leverandør og modtager af ydelserne er tilknyttet samme it-plattform, dvs. SDC. Hvis der kan afgrænses et marked for visse interbankydelse mellem pengeinstitutter tilknyttet SDC, og Spar Nord bliver eneste udbyder som følge af fusionen, kan det give anledning til konkurrencemæssige bekymringer, jf. punkt 171.

42. Parterne har anført⁸, at de finansielle interbankydelse, som ligger i kategorierne fondshandler og internationale betalinger, samt clearing, i nogen grad er afhængige af hvilken platform, der benyttes. Derimod er rådgivning mv. ifølge parterne ikke afhængige af hvilken it-plattform, der benyttes.

⁷ Fx abonnement på Fionias forretningsgang linje og/eller stab, abonnement på børsinformation, og udvidet rådgivning vedrørende rådgivning og administrationsstøtte på skat-, pensions- og investeringsområdet, jf. Tabel 2.

⁸ Oplyst på møde med Konkurrencestyrelsen 22. oktober 2009.

43. Parterne har under sagens behandling⁹ oplyst, at Nordea ikke overtager forretningsområdet clearing. Det er uklart, om Nova Bank fortsætter med at tilbyde clearing til pengeinstitutter tilknyttet SDC og i givet fald hvor længe.

44. Idet Spar Nord er det eneste andet pengeinstitut tilknyttet SDC, som - udover Fionia - har tilbudt finansielle interbankydelse til andre pengeinstitutter tilknyttet SDC, kunne fusionen betyde, at Spar Nord i fremtiden ville blive den eneste udbyder af disse finansielle interbankydelse til andre SDC-pengeinstitutter, idet Fionia* ifølge parternes oplysninger skal overgå til Nordeas egen it-plattform.

45. [...]

46. Styrelsen har anmodet om yderligere materiale fra Nordea, som kan belyse bankens interne overvejelser og ønsker for at føre de omtalte fondshandelsaktiviteter videre efter fusionen. Styrelsen har dog ikke modtaget yderligere oplysninger i denne forbindelse.

47. [...]

48. Da der således er usikkerhed om, [...] har styrelsen iværksat en kvalitativ undersøgelse af forholdene på området for dels at få klarhed over, om der eksisterer potentiel konkurrence på området for fondshandler og internationale betalinger samt clearing, og for dels at få en indikation af de finansielle interbankydelse, for hvilke det i særlig grad er nødvendigt, at ydelserne leveres af et pengeinstitut på samme it-plattform, i dette tilfælde SDC.

4.1.2 Metode

49. Den kvalitative undersøgelse blev gennemført ved afholdelse af møder/telefoninterview med ti større pengeinstitutter, som enten er eller bliver tilknyttet SDC.¹⁰ Baggrunden for udvælgelsen af de ti større pengeinstitutter har primært været at afdække den potentielle konkurrencesituation, idet disse ti pengeinstitutter vurderedes som mulige potentielle konkurrenter. Derudover blev det vurderet, at den nødvendighed af fælles it-plattform, som de adspurgte pengeinstitutter gav udtryk for, i mindst lige så høj grad er gældende for mindre pengeinstitutter tilknyttet SDC-plattformen, da de mindre kan være mere afhængige af SDC-plattformen.

50. Drøftelserne er foretaget med udgangspunkt i en spørgeramme, som styrelsen har udarbejdet. Spørgerammen er blevet udfyldt af styrelsen ved

---

⁹ Den 29. oktober 2009.

¹⁰ Sparekassen Himmerland, Sparekassen Vendsyssel, Sparekassen Lolland, Spar Bank, Sparekassen Kronjylland, Lån og Spar, Eik Bank, Spar Nord, Morsø Sparekasse og Den Jyske Sparekasse.

møderne/under telefonsamtalerne og er efterfølgende sendt til de pågældende pengeinstitutter til kommentering og godkendelse.

51. Styrelsen har bedt de udvalgte pengeinstitutter om at oplyse en række forhold vedrørende fondshandler og internationale betalinger, clearing og rådgivningsydelser. Spørgsmålene kan sammenfattes i nedenstående punkter:

- Varetager pengeinstituttet selv de nævnte ydelser ”in house”, eller købes de af et andet pengeinstitut?
- Vurderer pengeinstituttet, at det er afgørende for levering af ydelserne, at begge pengeinstitutter benytter SDC som it-plattform?
- Har pengeinstituttet overvejet selv at udbyde ydelserne?
- Hvad skal der til, for at pengeinstituttet ville overveje at tilbyde ydelserne?
- Har pengeinstituttet generelle bekymringer i forbindelse med Nordeas overtagelse af Fionia*?

52. Formålet med styrelsens kvalitative undersøgelse har ikke specifikt været at undersøge, hvorvidt der kan afgrænses et særskilt marked for finansielle interbankydelse, der kræver, at begge pengeinstitutter benytter SDC.

53. Formålet med undersøgelsen har derimod været dels at få en klar indikation af hvilke ydelser, som i høj grad fordrer, at begge parter er tilknyttet SDC-plattformen, og dels at undersøge om andre pengeinstitutter kan udbyde disse ydelser, for derved at kunne vurdere den potentielle konkurrence.

54. Styrelsen har endvidere sendt en række spørgsmål til SDC for at afklare, hvorvidt andre pengeinstitutter, som benytter en anden platform end SDC's, kan tilbyde ydelserne fondshandel og internationale betalinger til pengeinstitutter tilknyttet SDC-plattformen.

4.1.3 Resultater fra den gennemførte undersøgelse

55. Selvom fondshandler og internationale betalinger er rubriceret under samme hovedområde, gælder der forskellige forhold for hver af disse.

56. De adspurgte pengeinstitutter har alle peget på, at automatiserede fondshandler, både via homebanking og via filialer, samt fondshandler uden for fondsbørsens åbningstid er forbundet med SDC-plattformen, da pengeinstitutternes netbank er baseret på SDC-plattformen. Det betyder, at kunderne umiddelbart kun kan gennemføre disse typer fondshandler via et pengeinstitut, som også er tilknyttet SDC.

57. Hvad angår større fondshandler over telefonen eller fondshandler fra pengeinstituttets egenbeholdning, benytter de adspurgte pengeinstitutter en række forskellige aktører. Det er derfor ikke afgørende for disse typer fondshandler, at begge parter benytter samme it-plattform, her SDC.

58. Hvad angår internationale betalinger, er der ikke et entydigt billede af, hvorvidt det er afgørende, at både leverandør og aftager benytter samme it-plattform. Den generelle vurdering er, at det godt kan lade sig gøre at benytte pengeinstitutter på en anden platform som leverandør af ydelsen internationale betalinger, men også at dette typisk vil være forbundet med mere manuelt arbejde, risiko for fejl og større omkostninger til følge. Det vurderes således fordelagtigt at benytte en leverandør på samme it-plattform.

59. Ligeledes vurderer de adspurgte pengeinstitutter, at clearing med fordel kan foretages af et pengeinstitut tilknyttet samme it-plattform. Samtidig har større lokale pengeinstitutter i højere grad mulighed for selv at foretage clearing end internationale betalinger. En række SDC-pengeinstitutter, som i dag clearer for sig selv, kan desuden uden særlige meromkostninger klare for andre pengeinstitutter også.

60. For så vidt angår diverse rådgivningsydelser er det ikke afgørende, at leverandører af ydelserne og aftageren benytter samme it-plattform. Disse ydelser kan erhverves fra en række forskellige aktører uafhængigt af hvilken it-plattform, der benyttes.

61. Flere af de adspurgte pengeinstitutter har ytret bekymring for, at Spar Nord som følge af fusionen bliver den eneste udbyder af fondshandler & internationale betalinger, og at der aktuelt ikke er nogen alternative udbydere.

62. Flere har også anført, at forsyningsikkerheden på fondshandler og internationale betalinger er afgørende for deres virksomhed, hvorfor usikkerhed omkring Nordeas videreførelse af aktiviteterne sandsynligvis vil få flere af Fionias kunder til at gå til Spar Nord. [...].

63. [...].

64. [...].

65. [...].

66. [...].

67. [...].

68. Flere af de adspurgte pengeinstitutter har peget på det forhold, at it-platformerne BEC og SDC har indgået et samarbejde med henblik på fælles

udvikling af fremtidige systemer.¹¹ Det er vurderingen, at det i fremtiden vil blive nemmere at tilbyde/købe finansielle interbankydelse på tværs af it-plattformene i takt med at der udvikles fælles systemer, men også at der vil gå mange år inden, at der er tilstrækkelig integration til, at valg af it-plattform ikke spiller en vigtig rolle.

69. Styrelsens kvalitative undersøgelse indikerer således, at automatiserede fondshandler og til dels internationale betalinger samt clearing fordrer, at de leveres af et pengeinstitut, som er tilknyttet SDC-plattformen. Flere pengeinstitutter har ytret bekymring for, at Spar Nord bliver eneste udbyder på området, og at der ikke aktuelt synes at være alternative udbydere. [...].

4.2 Undersøgelse af større pengeinstitutters aktiviteter på Fyn

70. Ved behandlingen af nærværende fusionsanmeldelse har styrelsen fundet det relevant at se på de mulige lokale effekter, der følger af transaktionen.

71. Overtagelsen af Fionias bankfilialer indebærer primært en overførsel af kunder på detailbankmarkedet på Fyn.

72. På denne baggrund har styrelsen spurgt Danske Bank, Jyske Bank, Sydbank og Arbejdernes Landsbank om deres aktiviteter på Fyn. Styrelsen har bedt disse om at oplyse størrelsen på deres udlån og omsætning fra filialer beliggende på Fyn. Andre større, regionale pengeinstitutter beliggende på Fyn er ikke blevet adspurgt, da deres udlån og omsætning kan ses ud fra styrelsens generelle markedsundersøgelse af pengeinstitutternes markedsandele, som er beskrevet i næste afsnit, da langt størstedelen af deres samlede aktiviteter vedrører Fyn.

73. Undersøgelsen af pengeinstitutternes aktiviteter på Fyn har på den baggrund bidraget til vurderingen af lokale effekter som følge af fusionen, jf. punkt 96.

74. Resultaterne af undersøgelsen fremgår af afsnit 6.2.2.

---

¹¹ Jf. BEC's pressemeddelelse af 11. september 2009:
<http://www.bec.dk/bec/bec.nsf/pressemeddelelse?readform&presseid=AE4DC2C9925299A1C125762D00337DC4>

4.3 Markedsundersøgelse af pengeinstitutternes markedsandele

75. Pengeinstitutterne i Danmark skelner i deres officielle regnskaber ikke mellem kundegrupper på samme måde som i gældende praksis. Det er af regnskaberne ikke muligt at identificere pengeinstitutternes aktiviteter på de enkelte bankmarkeder. Det kan kun gøres af pengeinstitutterne selv.

76. For at kunne beregne markedsandele til brug for vurderingen af fusioner mellem pengeinstitutter har styrelsen derfor indhentet oplysninger om de største pengeinstitutters aktiviteter. Undersøgelsen blev første gang foretaget i oktober 2008, hvor styrelsen bad om tal for 2007.

77. I september 2009 anmodede styrelsen alle såkaldte gruppe 1 og 2 pengeinstitutter – det vil sige de 17 største pengeinstitutter i Danmark, som har knap 90 pct. af omsætningen på de samlede bankmarkeder – om at skønne over, hvor stor en del af deres omsætning og udlån i 2008, der vedrørte henholdsvis detailbankmarkedet, engrosbankmarkedet og det finansielle bankmarked. For de øvrige pengeinstitutter har styrelsen skønnet over denne fordeling. Tendensen blandt de 17 pengeinstitutter er, at jo mindre pengeinstituttet er, jo mindre er aktiviteten på engrosbankmarkedet og det finansielle bankmarked. Styrelsen har på den baggrund skønnet, at gruppe 3 pengeinstitutterne næsten udelukkende er til stede på detailbankmarkedet.¹²

78. På baggrund af oplysningerne kan pengeinstitutternes omsætning og udlån beregnes for de tre bankmarkeder. Disse beregninger er lagt til grund i det følgende.

79. Da både styrelsen og de adspurgte pengeinstitutter til en vis grad har måttet foretage skøn over fordelingen af omsætningen og udlånene på de tre bankmarkeder, er beregningen af markedsandele behæftet med usikkerhed. Det er dog vurderingen, at usikkerheden ikke er større, end at beregningerne giver et til dette formål tilstrækkeligt retvisende billede.

80. Resultaterne for detailbankmarkedet fremgår af tabel 1, som viser markedsandelene for de 12 største pengeinstitutter på detailbankmarkedet i 2008 i Danmark målt på omsætning. De 5 største pengeinstitutter på engrosbankmarkedet fremgår af tabel 8 / punkt 210 nedenfor. De 5 største pengeinstitutter på det finansielle bankmarked fremgår af tabel 11 / punkt 220 nedenfor.

---

¹² Pengeinstitutterne i gruppe 4, som er de mindste pengeinstitutter, er samlet set så små, at de ikke indgår i beregningen af markedsandele. Hvis de blev medregnet ville deres samlede markedsandel målt på fx omsætning udgøre mindre end 0,5 pct. At de ikke medregnes har således ingen afgørende betydning for de større pengeinstitutters markedsandele.

Tabel 1 De 12 største pengeinstitutter på detailbankmarkedet i 2008 målt på omsætning

Pct.	Markedsandel
Nordea	[15 – 35]
Fionia*	[0 – 5]
Danske Bank	[15 – 35]
Jyske Bank	[5 – 15]
Sydbank	[5 – 15]
Spar Nord Bank	[0 – 5]
FIH Erhvervsbank	[0 – 5]
Forstædernes Bank	[0 – 5]
Vestjysk Bank	[0 – 5]
Nykredit Bank	[0 – 5]
Arbejdernes Landsbank	[0 – 5]
Ringkjøbing Landbobank	[0 – 5]

Ann.: Markedsandel for Fionia* er beregnet alene ud fra de aktiviteter, som Nordea overtager.

Kilde: Parterne, Gruppe 1 og 2 pengeinstitutter samt egne beregninger.

5. Relevante markeder

81. Pengeinstitutters aktiviteter opdeles ifølge praksis¹³ i tre bankmarkeder: Et detailbankmarked, et engrosbankmarked og et finansielt bankmarked. Både Nordea og Fionia* er aktive på alle disse tre markeder.

82. Hertil kommer en række andre markeder såsom realkreditmarkedet, forsikringsmarkedet samt et eventuelt marked for administration af investeringsforeninger. På disse markeder er parterne enten aktive som udbydere af produkter eller som distributør af andre virksomheders produkter.

83. Nedenfor beskrives de relevante markeder og den eksisterende praksis for at afgrænse disse markeder, mens fusionens virkninger på markederne gennemgås i afsnit 6.

5.1 Detailbankmarkedet

84. Detailbankmarkedet omfatter bl.a. betalings- og opsparingskonti, ind- og udlån, boliglån, billån, betalingskort og netbank samt rådgivning vedrørende forsikringer, værdipapirhandel og pensionsopsparing til private kunder og små og mellemstore virksomheder med en balance på under 350 mio. kr. Geografisk afgrænses detailbankmarkedet til Danmark.

5.1.1 Produktmarkedet

85. Den virksomhed, som pengeinstitutter generelt driver på detailbankmarkedet, består af en række forskellige ydelser, som retter sig mod forskellige kundegrupper. Ydelserne består fx i indlån, udlån, betalingsformidling, handel med værdipapirer og rådgivning. Selvom der er flere forskellige produkter, betragter kunderne dog detailbankmarkedet som ét samlet marked. Kundernes indgang til markedet er hovedsageligt via deres bankrådgiver i en filial eller via en netbank.

86. I Konkurrencerådets afgørelse af 8. november 2000 i fusionen *Danske Bank/RealDanmark*, fandt rådet i overensstemmelse med Kommissio-

---

¹³ Se Konkurrencerådets afgørelse af 8. november 2000 om fusion mellem *Danske Bank og RealDanmark*, Konkurrencestyrelsens afgørelse af 29. juli 2009 om *Finansiel Stabilitet A/S' overtagelse af Roskilde Bank A/S*, afgørelse af 17. juni 2009 om *To tyske forbundsstaters (Freie und Hansestadt Hamburg og Schleswig-Holstein) overtagelse af HSH Nordbank AG*, afgørelse af 15. maj 2009 om *Finansiel Stabilitets overtagelse af Gudme Raaschou Bank*, afgørelse af 3. april 2009 om *Finansiel Stabilitets overtagelse af kontrollen med Fionia Bank*, afgørelse af 31. oktober 2008 om *Nordeas overtagelse af ni filialer af Roskilde Bank*, afgørelse af 7. oktober 2008 om *Nykredits overtagelse af Forstædernes Bank*, afgørelse af 1. september 2008 om *Nationalbanken og Det Private Beredskabs overtagelse af Roskilde Bank A/S*.

nens praksis¹⁴, at der kunne afgrænses et detailbankmarked, et engrosbankmarked og et finansielt bankmarked. Detailbankmarkedet fandtes at omfatte pengeinstitutters indlån, udlån, betalingsformidling, ejendomshandel, værdipapirer og rådgivning til private forbrugere og små- og mellemstore virksomheder.

87. Denne vurdering blev videreført i Konkurrencerådets afgørelse om *Lokalbanksamarbejdet* af 28. marts 2007, hvor detailbankmarkedet blev defineret som omfattende bl.a. betalings- og opsparingskonti, ind- og udlån, boliglån, billån, betalingskort og netbank samt rådgivning vedrørende forsikringer, værdipapirhandel og pensionsopsparing til private kunder og små og mellemstore virksomheder med en balance på under 350 mio. kr. Afgørelsen blev indbragt for Konkurrenceankenævnet, som tiltrådte rådets ”fastlæggelse af det relevante produktmarked i overensstemmelse med hidtidig praksis”.¹⁵

88. Den afgrænsning af detailbankmarkedet, som blev lagt til grund i sagen om *Lokalbanksamarbejdet*, vurderes også at kunne benyttes i denne sag. Der lægges herved vægt på, at der fortsat er betydelig forskel på de bankprodukter, som privatkunder og små og mellemstore virksomheder efterspørger, og de produkter, som store virksomheder efterspørger. Hvor store virksomheder typisk er kunder hos flere forskellige banker, har privatkunder og små og mellemstore virksomheder typisk engagement hos ét enkelt pengeinstitut, hvor de aftager en fuld eller størstedelen af en pakke af bankprodukter.

89. Endvidere er der betydelig forskel på karakteren af de bankydelser som store virksomheder, samt små og mellemstore virksomheder og privatkunder efterspørger. Det gør sig fx gældende på størrelsen af lån, garantier, kreditter mv. Store virksomheder efterspørger fx andre udlånsprodukter end privatkunder og små og mellemstore virksomheder. Det gælder fx derivater, lån i udenlandsk valuta, obligationsudstedelse, børsmissioner og lignende.

5.1.2 Det geografiske marked

90. For så vidt angår det geografiske marked, fandt Konkurrencerådet i fusionen mellem *Danske Bank og RealDanmark*, at detailbankmarkedet geografisk kunne afgrænses til Danmark.

91. Tilsvarende fandt ankenævnet i sagen *Lokalbankerne mod Konkurrencerådet*, at det relevante marked geografisk omfatter hele landet. Anke-

¹⁴ Kommissionens beslutning af 18. oktober 2005 i sag M.3894, *Unicredito/HVB*, beslutning af 15. september 2004, *Banco Santander/Abbey National* og beslutning af 10. april 2000 i sag M.1910, *MeritaNordbanken/Unidanmark*.

¹⁵ Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 2. oktober 2007, *Lokalbankerne mod Konkurrencerådet*.

nævnet fandt herunder, at det har ”*formodningen mod sig, at Danmark, hvor hovedparten af kunderne betjenes af nogle få banker med et landsdækkende filialnet, kan opdeles i selvstændige markeder for henholdsvis Østdanmark og Vestdanmark*”.¹⁶

92. Kommissionen har hidtil fundet, at detailbankmarkedet, herunder det danske detailbankmarked, for privatkunder og små og mellemstore virksomheder er nationalt, og at konkurrencen mellem detailkunderne fortsat foregår mellem de nationale banker.^{17 og 18}

93. Der er i nærværende sag ikke grund til at fravige tidligere praksis og det geografiske marked afgrænses nationalt til Danmark.

94. I fusionen mellem *Statoilhydro/Conocophillips*¹⁹ vurderede Kommissionen, at det relevante marked skulle afgrænses nationalt. Ikke desto mindre anførte Kommissionen, at fusionsvurderingen skulle tage hensyn til, at konkurrencen også foregik på lokalt niveau.²⁰ Det indgik blandt andet i Kommissionens vurdering, at den ene part - Conocophillips – kun var aktiv i den sydøstlige del af Norge, og at markedsandelen der var højere end på det nationale marked.²¹

95. I sagen om *Lokalbankerne mod Konkurrencerådet* tilkendegav ankenævnet endvidere, at en del af kunderne lægger vægt på, at en bank er lokal. Derudover anførte ankenævnet, at der ved den konkurrenceretlige bedømmelse i sagen måtte tages hensyn til, at lokalbankerne i det sydsjællandske område havde en ikke ubetydelig andel af det samlede antal kunder.

96. Selvom detailbankmarkedet er nationalt, kan det således være relevant at se på lokale markedseffekter i vurderingen af, om den effektive konkurrence bliver hæmmet betydeligt.

5.2 Engrosbankmarkedet

97. Engrosbankmarkedet omfatter pengeinstitutternes tilbud til større virksomheder med en balance over 350 mio. kr. om indlån, udlån, likvidi-

¹⁶ Ibid., pkt. 6.5.

¹⁷ Jf. fx Kommissionens beslutning af 10. april 2000 i sag M.1910, *MeritaNordbanken/Meritanordbanken/Unidanmark*, pkt. 10ff, Kommissionens beslutning af 18. oktober 2005 i sag M.3894, *Unicredito/HVB*, pkt. 41, og Kommissionens beslutning af 27. juli 2001 i sag M.2491, *Sampo/Storebrand*, pkt. 13.

¹⁸ Jf. Kommissionens undersøgelse af juli 2005, Financial Integration Monitor 2005.

¹⁹ Sag COMP/M.4919 – Statoilhydro/Conocophillips.

²⁰ “On balance, it is therefore relevant to assess the effects of the proposed concentration at a national level, but this assessment has to take into account that competition also takes place at the local level.” COMP/M.4919 – Statoilhydro/Conocophillips, s. 7.

²¹ Det indgik dog også i vurderingen, at det relevante marked var oligopolistisk, og at der var høje barrierer.

tetsstyring, international og national betalingsformidling, rådgivning, bl.a. i forbindelse med virksomhedsopkøb, værdipapirudstedelse, afdækning af risici m.v. Det geografiske marked er internationalt.

5.2.1 Produktmarkedet

98. Store virksomheder har et andet behov for bankprodukter end små og mellemstore virksomheder og privatkunder. Desuden råder de ofte selv over en betydelig ekspertise og indsigt i dele af det finansielle område. Som kunderne på detailbankmarkedet har store virksomheder også brug for indlån, udlån, betalingsformidling og rådgivning, men produkterne vil i forhold til detailbankmarkedet ofte være mere komplicerede, ligesom der vil være flere alternative produkter. Store virksomheder har således også brug for andre produkter såsom prioritetslån, eksportkreditter, factoring (overtagelse af fakturafordringer) og leasing.

99. Udenlandske betalinger vil også i højere grad være relevante for store virksomheder, ligesom de gør mere brug af forskellige finansielle instrumenter såsom futures, swaps mv. til afdækning af forskellige risici. Store virksomheder gør også i højere grad brug af pengeinstitutternes rådgivning inden for fusioner og virksomhedsovertagelse, aktieemissioner, obligationsudstedelse mv.

100. I *Danske Bank/RealDanmark*-fusionen fandt rådet, at engrosmarkedet omfattede pengeinstitutternes tilbud til større virksomheder om indlån, udlån, likviditetsstyring, international og national betalingsformidling, rådgivning, bl.a. i forbindelse med virksomhedsopkøb, værdipapirudstedelse, afdækning af risici mv.

101. Det vurderes, at der i denne sag fortsat gælder en tilsvarende afgrænsning af engrosbankmarkedet, da markedet siden 2000 ikke vurderes at have ændret sig i en sådan grad, at der bør foretages en ny afgrænsning.

102. Da små og mellemstore virksomheder i sagen om *Lokalbanksamarbejdet* blev afgrænset til virksomheder med en balance under 350 mio. kr., vil store virksomheder således udgøre virksomheder med en balance på 350 mio. kr. eller derover.

5.2.2 Det geografiske marked

103. For så vidt angår det geografiske marked, viser Kommissionens praksis, at markedet er internationalt.²² Tilsvarende følger af dansk praksis.²³

²² Jf. Kommissionens beslutning M.1910, *MeritaNordbanken/Unidanmark*.

²³ Jf. praksis oplyst i fodnote 13.

104. Der er i denne sag ikke anledning til at fravige tidligere praksis, og det lægges derfor til grund, at det geografiske marked for så vidt angår engrosbankmarkedet er internationalt.

5.3 Det finansielle bankmarked

105. Det finansielle bankmarked omfatter finansielle interbankydelse (fondshandler og internationale betalinger, clearing og rådgivning mv., jf. punkt 113) samt pengeinstitutternes handel med bl.a. værdipapirer, penge og valuta til og fra andre pengeinstitutter, børsmægler mv. Markedet kan efter al sandsynlighed afgrænses internationalt.

106. Det kan overvejes, om der på det finansielle bankmarked eksisterer separate undermarkeder, som geografisk skal afgrænses mere snævert.

5.3.1 Produktmarkedet

107. Konkurrencerådet har tidligere fundet, at det finansielle bankmarked omfatter pengeinstitutters handel med bl.a. værdipapirer, penge og valuta til og fra andre pengeinstitutter, børsmægler mv.²⁴ Dansk praksis er i overensstemmelse med Kommissionens beslutninger på området.²⁵ I *Danske Bank/RealDanmark*-fusionen behandlede rådet markederne for handel med værdipapirer, penge og valuta som separate produktmarkeder, idet rådet dog i et vist omfang også behandlede markederne under ét som følge af en række fælles træk.

108. Fælles for disse områder er, at vilkårene for omsætning i betydelig grad er bestemt af forhold på de internationale markeder. Aktørerne består af centralbanker, penge- og realkreditinstitutter, fondsmægler og institutionelle investorer i Danmark såvel som i udlandet. De enkelte handler er som oftest store – adskillige mio. kr. – og forudsætter adgang til særlige handelssystemer og evne til at håndtere handel med værdipapirer samt valuta- og pengemarkedsinstrumenter. Det betyder, at det kun er de professionelle aktører, der kan begå sig på markederne.

109. Aktørernes roller på det finansielle bankmarked og motiverne for handel er dog forskellige. For pengeinstitutterne gælder, at de køber og sælger værdipapirer og valuta på vegne af deres kunder og ved forvaltning af deres egne beholdninger. De handler desuden værdipapirer, valuta og pengemarkedsinstrumenter mv. for at mindske risici for tab på de aftaler, som de indgår med kunderne og for at holde sig likvide.

²⁴ Jf. praksis oplyst i fodnote 13.

²⁵ Bl.a. Kommissionens beslutning M.1910 – MeritaNordbanken/Unidanmark, pkt. 7.

110. De danske pengeinstitutter varierer meget i størrelse. De mindste pengeinstitutter har ikke tilstrækkelige ressourcer til selv at opretholde alle kompetencer og funktioner, og de har derfor behov for at købe en række interbankydelse fra større pengeinstitutter. Visse større pengeinstitutter har således gjort det til en forretning at servicere de mindre institutter. Disse interbankydelse udgør et segment af det finansielle bankmarked. Det kan overvejes, om de finansielle interbankydelse udgør et særskilt marked. Dette beskrives nærmere nedenfor i afsnit 5.3.3.

5.3.2 Det geografiske marked

111. Konkurrencerådet har i *Danske Bank/RealDanmark*-fusionen – i lighed med Kommissionens beslutning bl.a. i *MeritaNordbanken/Unidanmark*-fusionen – fundet, at det finansielle bankmarked geografisk synes at kunne afgrænses internationalt. Rådet fandt, at bevægelser på de udenlandske markeder øjeblikkeligt slår igennem i Danmark, og råderummet for markedsbevægelser, der afviger markant fra udlandet, ikke er til stede.

112. For så vidt angår handel med obligationer, kan det overvejes, om markedet skal afgrænses nationalt i stedet for internationalt. Dette beskrives nærmere i afsnit 5.3.4.

5.3.3 Finansielle interbankydelse mellem pengeinstitutter tilknyttet SDC

113. Det fremgår af parternes endelige fusionsanmeldelse, at Fionia i dag servicerer knap 50 pengeinstitutter, som er tilknyttet SDC-plattformen med en række finansielle interbankydelse. Disse ydelse kan ifølge parterne umiddelbart opdeles i tre kategorier: 1) fondshandler og internationale betalinger, 2) clearing og 3) rådgivning mv, jf. tabel 2.

Tabel 2: Fionias udbud af finansielle interbankydelse til mindre pengeinstitutter

Fondshandler og internationale betalinger	Clearing	Rådgivning mv.
Udlandsforretninger, fx overførsler til/fra udlandet og valutalån.	Clearing i DKK Clearing i Euro	Abonnement på Fionias forretningsgang linje og/eller stab.
Fondshandler, herunder kundehandler direkte fra filialer direkte fra filialer/netbank samt egenbeholdningshandler og større kundehandler via telefon.		Abonnement på børsinformation. Daglig afstemning / vedligeholdelse af data i porteføljerapporteringssystem.
Corporate Actions – håndtering af de mindre pengeinstitutters depoter med ufonds		Udvidet rådgivning vedrørende rådgivning og administrationsstøtte på skat, pen-

(udenlandske værdipapirdepoter).	værdi-	sions- og investeringsområdet.
QI-aftale - tilbagesøgning af udbytteskatter.		

Kilde: Parterne.

114. Parterne har oplyst, at Fionias omsætning i forbindelse med disse ydelser i 2008 udgjorde [...] kr.

115. Udover Fionia udbyder i dag kun Spar Nord lignende ydelser til pengeinstitutter tilknyttet SDC.

116. Spar Nord servicerer [...].

117. Endvidere har parterne oplyst, at samarbejdet mellem Fionia og de mindre pengeinstitutter i væsentlig grad har bygget på udnyttelse af den fælles it-plattform SDC. Særligt for fondshandler, internationale betalinger og clearing er det en fordel og i bestemte tilfælde nødvendigt, at begge pengeinstitutter benytter SDC som it-plattform.

118. Hvad angår it-platformer generelt, er størstedelen af de danske pengeinstitutter enten tilsluttet SDC, BEC eller Bankdata. Herudover benytter Danske Bank og Nordea sig af hver deres egen it-plattform, mens Jyske Bank og Nykredit er fælles om at benytte JN Data.

119. SDC har ca. 55 pengeinstitutter tilknyttet platformen, herunder Fionia og Spar Nord. Ud fra styrelsens egne beregninger, har de pengeinstitutter, som benytter SDC, en markedsandel på ca. 16 pct. på detailbankmarkedet.

120. Fionia og Spar Nord er de to største pengeinstitutter, som er tilsluttet SDC. Begge banker udbyder en række finansielle tjenesteydelser til mindre lokale pengeinstitutter, som finder det hensigtsmæssigt at købe disse ydelser frem for selv at producere dem eller – alternativt – tilpasse deres eget udbud af tjenesteydelser til markedsforhold, hvor disse ydelser ikke kan købes af eksterne leverandører og ikke produceres ”in-house”.

121. Som led i behandlingen af sagen har styrelsen modtaget tilkendegivelser om, at fusionen mellem Fionia* og Nordea under forudsætning af, at de i tabel 2 nævnte aktiviteter ikke efter fusionen stilles til rådighed til pengeinstitutter tilknyttet SDC, kunne betyde, at antallet af leverandører inden for de pågældende finansielle interbankydelse går fra to til én. Et eventuelt marked ville således gå fra et duopol til et monopol.

122. Fusionen kan således medføre, at Spar Nord bliver det eneste pengeinstitut, som kan tilbyde disse finansielle interbankydelse til pengeinstitutter tilknyttet SDC. [...].

123. Det er i denne forbindelse blevet overvejet, om der på det finansielle bankmarked eksisterer et særskilt marked, som består af finansielle interbankydelse, hvor det er afgørende, at både det leverende og modtagende pengeinstitut benytter SDC som it-plattform.

124. Dette har givet styrelsen anledning til at undersøge, om de bekymringer, der er givet udtryk for i markedet, giver konkurrencemæssige betæneligheder, eller om eventuelle betæneligheder imødegås af andre forhold i markedet, fx potentiel konkurrence.

125. Såfremt det a) for køberne af disse ydelser er en afgørende, at ydelserne stilles til rådighed på SDC-plattformen; b) for køberne af disse ydelser ikke er muligt eller forbundet med store omkostninger at skifte til andre platforme end SDC for at få deres efterspørgsel imødekommet; c) en eller flere af disse tjenesteydelser efter fusionen ikke leveres fra SDC-plattformen af andre udbydere end Spar Nord, kan det indikere, at fusionen vil hæmme konkurrencen betydeligt på et marked for finansielle interbankydelse mellem pengeinstitutter tilknyttet SDC.

126. Som følge heraf har styrelsen gennemført en undersøgelse blandt udvalgte pengeinstitutter, jf. afsnit 4.1 ovenfor, for dels at vurdere andre pengeinstitutters muligheder for at kunne tilbyde de pågældende ydelser, som angivet i tabel 2, og dels for at få en indikation af hvilke finansielle interbankydelse, der – om nogen – fordrer, at ydelsen leveres af et pengeinstitut, som er tilknyttet SDC.

127. På baggrund af undersøgelsen er det vurderingen, at fusionen – selv hvis der måtte kunne afgrænses et særskilt marked for finansielle interbankydelse – ikke vil hæmme konkurrencen på et sådant marked betydeligt, jf. afsnit 6.4.2. Styrelsen lader det derfor stå åbent, om der eksisterer et marked for finansielle interbankydelse, hvor det er afgørende, at både det leverende og modtagende pengeinstitut benytter SDC som it-plattform, da det ikke har betydning for den endelige vurdering af fusionen.

5.3.4 Markedet for handel med danske obligationer

128. Markedet for handel med danske obligationer udgør en del af det finansielle bankmarked. Det kan overvejes, om handlen med danske obligationer udgør et separat produktmarked.²⁶ Omsætningen af obligationer på

²⁶ Danske obligationer kan opfattes som obligationer denomineret i kroner udstedt af danske myndigheder eller virksomheder.

fondsbørsen på Nasdaq OMX (der har overtaget det tidligere Københavns Fondsbørs) var i 2008 på mere end 5.800 mia. kr. Dette var dog lavere end omsætningen i 2007, der var på godt 7.000 mia. kr.²⁷ Obligationer handles hovedsageligt på det såkaldte telefonmarked, hvorefter handlerne bliver indberettet til Nasdaq OMX og indgår som en del af omsætningen på børsen.

129. Der var indtil efteråret 2008 en market-maker ordning²⁸ vedrørende realkreditobligationer, som blev administreret af Børsmæglerforeningen. Inden ordningen blev suspenderet, deltog følgende otte pengeinstitutter i den: Danske Bank, Nordea, Jyske Bank, Sydbank, Nykredit Bank, Fionia, Spar Nord og SEB. Derudover har Nationalbanken en ”primary dealer” ordning, som vedrører prisstillelse i danske statsobligationer.²⁹

130. Finanskrisen betød, at likviditeten i handlen med obligationer blev svækket i 2008, hvilket også var årsagen til, at market-maker ordningen blev suspenderet. Efterfølgende har der været indikationer på, at udenlandske aktører har mindsket deres handelsaktivitet på det danske marked. Flere investorer har givet udtryk for bekymring over manglende konkurrence og en mindre skarp prisstillelse i markedet.³⁰

131. Markedet for handel med danske obligationer vedrører obligationshandel mellem professionelle aktører, det vil sige pengeinstitutter, børsmæglere og institutionelle aktører, herunder pensionskasser, investeringsforeninger mv. For så vidt angår pengeinstitutters obligationshandler med privatkunder er disse omfattet af detailbankmarkedet.

132. Udgangspunktet er, at obligationsmarkedet som en del af det finansielle bankmarked sandsynligvis er internationalt, jf. pkt. 111 ovenfor.

133. En række udenlandske aktører deltager således i handlen med obligationer denomineret i danske kroner, især for så vidt angår danske statsobligationer. Af de ti ”primary dealers”, som Nationalbanken har en aftale med om prisstillelse i danske statsobligationer, er de fem udenlandske aktører.³¹ I

²⁷ Tal fra Nasdaq OMX oplyst af fusionsparterne.

²⁸ At være market-maker betyder, at man har forpligtet sig til løbende at stille købs- og salgspriser for de obligationer, som aftalerne omfatter. I market-maker ordningen var forskellen mellem købs- og salgspris (det såkaldte ”spread”) 1 promille. Hvis en deltager i market-maker ordningen ringer til en anden market-maker og beder om en købs- eller salgspris på en obligation, er det/den kontaktede pengeinstitut/børsmægler forpligtet til at fremsætte priser, som vedkommende vil handle til.

²⁹ Primary dealer-aftalen er en market maker aftale, hvor aktørerne forpligter sig til løbende at stille priser i danske statsobligationer.

³⁰ Se fx artikel i Økonomisk Ugebrev den 18. maj 2009.

³¹ Barclays, BNP Paribas, JP Morgan, Morgan Stanley, SEB, jf. Nationalbankens hjemmeside. Listen er senest opdateret den 30. september 2009.

Børsmæglerforeningens market-maker ordning vedrørende handel med realkreditobligationer var der otte aktører, hvoraf en er udenlandsk.³²

134. Nordea har endvidere oplyst, at udenlandske kunders andel af Nordeas omsætning med danske obligationer udgjorde [...] pct. i perioden 1. januar 2008 til 19. november 2009.

135. Ifølge Nationalbanken handles danske statsobligationer på en række elektroniske handelsplatforme som fx Bloomberg, BondVision, ICAP/BrokerTec, MTSDenmark, NASDAQ OMX Copenhagen A/S og TradeWeb.

136. Styrelsen vurderer, at adgangsbarriererne til et eventuelt marked for handel med danske obligationer er begrænsede for nye aktører, herunder udenlandske.

137. Samlet set er det således efter styrelsens vurdering overvejende sandsynligt, at et eventuelt marked for handel med danske obligationer er internationalt.

138. Styrelsen vil dog lade det stå åbent, om der eksisterer et særskilt marked for handel med danske obligationer, ligesom den geografiske afgrænsning af et sådant marked lades stå åben, da det ikke har betydning for vurderingen af fusionen, jf. afsnit 6.4.4

5.3.5 Konklusion

139. Den endelige produktmarkedsafgrænsning for så vidt angår det finansielle bankmarked, herunder om markedet kan opdeles i enkelte markeder vedrørende interbankydelse mellem pengeinstitutter tilknyttet SDC eller for handel med obligationer, lades stå åben, da det ikke har betydning for vurderingen af fusionen, jf. afsnit 6.4.4.

140. For så vidt angår den geografiske markedsafgrænsning finder styrelsen i nærværende sag ikke anledning til at fravige tidligere praksis, og det finansielle bankmarked antages derfor at være internationalt. Styrelsen lader den endelige geografiske markedsafgrænsning stå åben, da det ikke har betydning for vurderingen af fusionen. jf. afsnit 6.4.4.

5.4 Andre relevante markeder

141. I det følgende beskrives andre relevante markeder, hvor Nordea og Fionia* enten er aktive som udbydere af produkter eller som distributør af andre virksomheders produkter. Disse markeder vedrører investeringsfor-

---

³² SEB.

eninger, realkreditlån og forsikringer. Først beskrives dog betalingsinfrastrukturen i Danmark, hvor både Nordea og Fionia ejer aktier i PBS.

5.4.1 Betalingsinfrastrukturen i Danmark

142. PBS Holding A/S (PBS) ejes af pengeinstitutter i Danmark og har udviklet centrale dele af den danske betalingsinfrastruktur.

143. PBS' vedtægter indeholder regler om, hvem der må eje aktier i selskabet, hvordan aktierne omsættes samt om aktionærernes indflydelse i selskabet. Vedtægterne er blevet anmeldt og godkendt af Konkurrencerådet.³³

144. Vedtagelse af strategiske beslutninger i PBS kræver repræsentation af og vedtagelse med 2/3 (fx om opløsning eller fusion) eller 3/4 (fx ændringer i vedtægterne om udpegning af bestyrelsesmedlemmer mv.) af den stemmeberettigede aktiekapital. Andre beslutninger kræver simpelt stemmeflertal.

Tabel 3: Aktiebesiddelser i PBS

Pengeinstitut	Aktieandel i pct.
Nordea	[15- 35]
Fionia	[0 – 5]
Danske Bank	[15- 35]
Danmarks Nationalbank ³⁴	[15- 35]
Jyske Bank	[0 – 5]
Sydbank	[0 – 5]
Øvrige	[15- 35]
I alt	100

Kilde: Parterne og www.greens.dk

145. PBS' aktiviteter er fordelt på tre områder: Betalingskort, betalingsformidling og it-services. PBS havde i 2008 en omsætning på 2.472 mio. kr.

146. PBS og PBS' norske pendant Nordito AS har underskrevet en hensigtserklæring om at fusionere de to selskaber i 1. kvartal af 2010. Formålet med fusionen er at blive en førende nordeuropæisk leverandør af betalings-, kort- og informationsløsninger.³⁵

147. I denne sag lades det stå åbent, om der eksisterer et særskilt marked for infrastrukturydelser til betalingsformidling, da det ikke har betydning for vurderingen af fusionen, jf. afsnit 6.5.5.

³³ Jf. Konkurrencerådets afgørelse 29. august 2001 om vedtægterne i PBS Holding A/S.

³⁴ Af Konkurrencerådets afgørelse af 29. januar 2003 om *Danske Banks salg af aktier i PBS*, fremgår det bl.a., at "Nationalbanken har således en uafhængig interesse i at sikre effektive infrastrukturydelser og i at infrastrukturen holdes åben for alle."

³⁵ Kilde: www.pbs.dk.

5.4.2 Administration af investeringsforeninger

148. Ifølge hidtidig praksis³⁶ udgør køb og salg af investeringsbeviser et reelt alternativ til indlån, direkte investering i værdipapirer og andre former for kapitalforvaltning, uanset om investor er privatkunde, virksomhed eller institutionel. På den baggrund indgik handel med investeringsbeviser som en del af henholdsvis det danske detailbankmarked og – for større investorer – det internationale engrosbankmarked.

149. Der er i nærværende sag ingen grund til at fravige denne praksis.

150. Investeringsforeninger efterspørger rådgivning og kapitalforvaltning og får disse ydelser leveret af et investeringsforvaltningsselskab. Det kan derfor overvejes, om der eksisterer et særskilt marked for administration af investeringsforeninger. Det kan endvidere overvejes, om et marked for administration af investeringsforeninger kan opdeles yderligere, da der eventuelt kan være forskel på at administrere aktie- henholdsvis obligationsafdelinger og afdelinger for private henholdsvis institutionelle investorer.

151. I denne sag lades det stå åbent, om der eksisterer et særskilt marked for administration af investeringsforeninger, da det ikke har betydning for vurderingen af fusionen, jf. afsnit 6.5.5.

5.4.3 Realkredit

152. Realkreditmarkedet omfatter både realkreditlån til private, til erhvervsvirksomheder og til landbruget i Danmark. Ifølge styrelsens praksis udgør realkreditlån til private et særskilt produktmarked afgrænset til Danmark.³⁷

153. I nærværende sag lades det stå åbent, om realkreditmarkedet skal opdeles yderligere i kundesegmenter, da det ikke har betydning for vurderingen af fusionen, jf. afsnit 6.5.5.

154. Man kunne overveje, om det forhold, at pengeinstitutter siden 1. juli 2007 har haft mulighed for at yde SDO-lån³⁸, påvirker markedsafgrænsningen. Stillingtagen hertil er imidlertid ikke nødvendig, da det ikke vil have betydning for den endelige vurdering i sagen. Hvis SDO-lån havde den effekt, at realkreditmarkedet skulle inkluderes i detailbank- eller engrosbankmarkedet, ville parternes markedsandele under alle omstændigheder blive mindre.

³⁶ Fx *Danske Bank/RealDanmark*-fusionen.

³⁷ Jf. Konkurrencerådets afgørelse af 14. oktober 2003 vedrørende fusionen mellem *Nykredit* og *Totalkredit*. Rådet fandt, at realkreditlån til private både efterspørgsels- og udbudsmæssigt ikke kan substitueres med andre tilsvarende produkter.

³⁸ En særligt dækket obligation (SDO) er en obligation, som pengeinstitutter og realkreditinstitutter kan udstede til at finansiere lån med pant i fast ejendom.

5.4.4 Forsikring

155. To markeder, der i mindre grad bliver berørt af fusionen er markedet for livs- og pensionsforsikring samt skadesforsikringsmarkedet. Konkurrencerådet og styrelsen har i en række sager behandlet fusioner på disse områder.

156. I *Danske Bank/RealDanmark*-fusionen fandt Konkurrencerådet, at der fandtes et særskilt marked for udbud og salg af livsforsikringer i Danmark. Det var anført, at markedet var karakteriseret ved særlig lovgivning og produktets specielle træk, som medførte, at der i praksis ikke i noget mærkbart omfang blev tegnet livsforsikringer i selskaber i andre lande. I fusionen mellem *Industriens Pension, PNN Pension og PHI Pension*³⁹ fandt styrelsen, at der eksisterede et marked for livs- og pensionsforsikring. I sagen overvejede styrelsen, om der herunder kunne afgrænses et særskilt marked for arbejdsmarkedspensioner, der er indgået mellem overenskomstparter, men tog ikke endeligt stilling hertil.

157. I nærværende sag vurderes der også at kunne afgrænses et dansk marked for livs- og pensionsforsikring. Det lades stå åbent om der eksisterer et særskilt marked for arbejdsmarkedspensioner, da det ikke har betydning for vurderingen. Ingen af parterne har indgået samarbejdsaftaler med selskaber, som administrerer overenskomstaftalte arbejdsmarkedspensioner.

158. For så vidt angår skadesforsikring, har Konkurrencerådet i fusionen mellem *Codan og Tre kroner*⁴⁰ fundet, at der eksisterer et marked for skadesforsikringer, som geografisk kan afgrænses til Danmark for private og for de fleste erhverv. I vurderingen af fusionen blev der også set på parternes markedsandele for forskellige forsikringsprodukter såsom erhvervsforsikringer og bilforsikringer.

159. I denne sag lades det stå åbent om markedet for skadeforsikring kan opdeles yderligere i produkt- eller kundesegmenter, da det ikke har betydning for vurdering af fusionen, jf. afsnit 6.5.5.

---

³⁹ Konkurrencestyrelsens afgørelse af 2. september 2009.

⁴⁰ Konkurrencerådets afgørelse af 30. januar 2002.

6. Fusionens virkninger på de relevante markeder

160. Vurderingen af fusionens effekt på de relevante markeder tager udgangspunkt i parternes oplysninger og styrelsens oplysninger om markederne.

161. I de efterfølgende afsnit vil parternes markedsandele på de enkelte markeder fremgå. Markedsandelene for detailbankmarkedet, engrosbankmarkedet og det finansielle bankmarked er beregnet på baggrund af styrelsens særskilte markedsundersøgelse. Det bemærkes, at markedsandele er beregnet for Nordea og de overtagne dele af Fionia – altså alene for de aktiviteter, der er omfattet af fusionen.

162. Markedsandelene kan opgøres ud fra pengeinstitutternes omsætning⁴¹ eller på baggrund af deres udlån. Omsætningen er for hele kalenderåret mens udlån er målt ultimo december.

163. Der er ikke nødvendigvis proportionalitet mellem omsætning og udlån. Det skyldes, at omsætning (som nævnt i fodnote 41) består af summen af fem indtægtsposter. Af disse poster er det kun renteindtægter, der direkte relaterer sig til størrelsen på udlånet. Et pengeinstitut kan således have andre indtægtsposter – med en større omsætning til følge – uden at udlån følger med, og markedsandelene bliver derfor heller ikke nødvendigvis ens efter de to målestokke.

164. Grunden til at styrelsen anvender både omsætning og udlån er, at det giver et mere dækkende billede af pengeinstitutternes markedsstyrke.

165. Vurderingskriteriet for hvorvidt en anmeldt fusion skal godkendes eller forbydes fremgår af § 12 c, stk. 2, hvorefter *”En fusion, der ikke hæmmer den effektive konkurrence betydeligt, navnlig som følge af skabelsen eller styrkelsen af en dominerende stilling, skal godkendes. En fusion, der hæmmer den effektive konkurrence betydeligt, navnlig som følge af skabelsen eller styrkelsen af en dominerende stilling, skal forbydes.”*

166. Det afgørende for, om en fusion kan godkendes, er, om den hæmmer den effektive konkurrence betydeligt på et eller flere af de berørte markeder.

---

⁴¹ For kreditinstitutter og andre finansielle virksomheder er omsætningsberegningen defineret i § 8, stk. 1 i bekendtgørelse nr. 808 af 14. august 2009 om beregning af omsætning i konkurrenceloven som summen af fem poster i resultatopgørelsen: 1) Renteindtægter og rentelignende indtægter, 2) Udbytte af aktier mv., 3) Gebyr- og provisionsindtægter, 4) Kursreguleringer af værdipapirer og valuta mv., såfremt disse samlet er positive, og 5) Andre driftsindtægter.

167. At den effektive konkurrence hæmmes betydeligt, kan ske som følge af skabelsen eller styrkelsen af en dominerende stilling, hvad enten denne vedrører parterne eller en tredjepart. Konkurrencen kan således også hæmmes betydeligt ved, at parterne trækker sig fra et marked, og en tredjepart derved opnår en dominerende stilling.⁴²

168. En fusion mellem to konkurrenter på de samme relevante markeder kan overordnet set hæmme den effektive konkurrence på to måder. Enten ved at den nye enhed er så stærk på markedet, at den i vidt omfang har markedsmagt og kan handle uafhængigt af konkurrenterne og fx hæve priserne, sænke kvaliteten eller begrænse udvalget (ikke-koordinerede virkninger). Eller fusionen kan ændre konkurrencens art på markedet, så de virksomheder, der er på markedet efter fusionen (nemmere) vil kunne koordinere deres markedsadfærd og fx hæve priserne (koordinerede virkninger).

169. Det fremgår desuden af Kommissionens retningslinjer for vurdering af horisontale fusioner, at ”9. Når Kommissionen vurderer en fusions konkurrencemæssige virkninger, sammenligner den de konkurrenceforhold, som den anmeldte fusion ville medføre, med de forhold, der ville gøre sig gældende, hvis fusionen ikke gennemførtes. [...] Når den skal vurdere, hvad der er en relevant sammenligning, kan den især tage hensyn til den sandsynlige virksomhedstilgang eller -afgang, hvis fusionen ikke gennemføres.” [fodnoter udeladt af citatet]⁴³.

170. Kommissionens praksis og meddelelser er vejledende ved styrelsens vurderinger, og dansk fusionskontrolpraksis ligger tæt op af Kommissionens praksis.

171. Såfremt det vurderes, at fusionen hæmmer den effektive konkurrence betydeligt på et eller flere af de berørte markeder, vil styrelsen se på en hvilken betydning det ville have for konkurrencen, hvis fusionen ikke blev gennemført. Dette gøres for at vurdere, om der er årsagsforbindelse mellem fusionen og de begrænsninger af den effektive konkurrence, som er blevet konstateret. Hvis der ikke er årsagssammenhæng mellem fusionen og begrænsningerne af den effektive konkurrence, således at begrænsningerne også vil indtræffe, hvis fusionen ikke godkendes, kan fusionen godkendes på trods af, at den hæmmer konkurrencen betydeligt.

172. Da styrelsen ikke finder anledning til, at konkurrencen bliver hæmmet betydeligt i nærværende sag, er det imidlertid i vurderingen ikke nød-

⁴² Jf. Retningslinjer for vurdering af horisontale fusioner, EU-tidende C nr. 31 af 5. februar 2005, note 2: ”Under særlige omstændigheder kan en fusion medføre, at en virksomhed, der ikke deltager i den anmeldte transaktion, skaber eller styrker en dominerende stilling (jf. sag IV/M.1383 — Exxon/Mobil).”

⁴³ Jf. Retningslinjer for vurdering af horisontale fusioner, EU-tidende C nr. 31 af 5. februar 2004.

vendigt at se nærmere på, hvordan konkurrencen vil blive påvirket, såfremt fusionen ikke blev gennemført.

6.1.1.1 Kommissionens retningslinjer vedrørende HHI

173. Kommissionen angiver, at markedsandele og koncentrationsgraden på et marked giver indikationer på, hvornår fusioner kan være konkurrence-retligt problematiske.⁴⁴

174. Kommissionen anvender det såkaldte Herfindahl-Hirschman-indeks (HHI) til at måle koncentrationsgraden på et marked. Kommissionen angiver generelt, at

”19. Det er usandsynligt, at Kommissionen vil påvise horisontale konkurrencemæssige problemer på et marked med et HHI efter fusionen på under 1000. Sådanne markeder vil normalt ikke kræve en indgående undersøgelse.

20. Det er også usandsynligt, at Kommissionen vil påvise horisontale konkurrencemæssige problemer ved et HHI efter fusionen på mellem 1000 og 2000 og et delta under 250, eller et HHI efter fusionen på over 2000 og et delta under 150, medmindre der foreligger særlige omstændigheder, som for eksempel hvis en eller flere af følgende faktorer gør sig gældende:

a) en fusion involverer en potentiel ny virksomhed på markedet eller en virksomhed, der for nylig er kommet ind på markedet, og som har en beskedne markedsandel

b) en eller flere af fusionsparterne er særdeles innovative, uden at det giver sig udslag i markedsandelene

c) der er betydeligt krydsejerskab blandt markedsdeltagerne

d) en af fusionsparterne er en egenrådig ("maverick") virksomhed, som med stor sandsynlighed vil ødelægge en koordineret adfærd

e) der er tegn på tidligere eller eksisterende koordinering eller praksis, der letter koordinering på markedet

f) en af fusionsparterne har en markedsandel på mindst 50 % inden fusionen.”

175. Kommissionens retningslinjer er som nævnt vejledende for styrelsens vurderinger og vil blive anvendt i det følgende.

---

⁴⁴ Ibid.

6.2 Detailbankmarkedet

176. Nordea er den næststørste aktør på detailbankmarkedet i Danmark, og tilbyder private personer samt små og mellemstore virksomheder alle almindelige banktjenester. Nordeas udlån og omsætning på detailbankmarkedet er henholdsvis [...] kr. og [...] kr. i 2008, jf. tabel 4.

177. [...].

178. [...].

179. [...].

180. [...].

181. [...].

182. [...]

183. [...].

184. Nordeas markedsandel på detailbankmarkedet i 2007 har i de hidtidige opgørelser derfor været vurderet for højt, mens aktiviteterne på det finansielle bankmarked i 2007 har været vurderet for lavt.⁴⁵

185. Fionias* omsætning på detailbankmarkedet udgør ifølge parterne [...] og tilsvarende udgør udlån på detailbankmarkedet [...] kr. i 2008 jf. tabel 4.

Tabel 4: Nordeas og Fionias* omsætning og udlån på detailbankmarkedet i 2008, mio. kr.

	Omsætning	Udlån
Nordea	[...]	[...]
Fionia*	[...]	[...]
Samlet	[...]	[...]

Anm. 1: Omsætningen er opgjort i henhold til reglerne for omsætningsopgørelse i finansielle virksomheder, jf. bekendtgørelse nr. 808 af 14/08/2009 § 8.

Anm. 2: Tal for Fionia* vedrører alene de aktiviteter, som Nordea overtager.

Anm. 3: Omsætning er for hele 2008 mens udlån er opgjort pr. 31. december 2008.

Kilde: Parterne.

186. Parternes samlede udlån på detailbankmarkedet udgjorde [...] kr. i 2008 og tilsvarende udgjorde omsætningen [...].

⁴⁵ De ændrede forhold i Nordeas markedsandele har ikke haft afgørende betydning for vurderingen af de fusioner, som styrelsen har behandlet i 2008 og 2009, herunder Nordeas overtagelse af 9 Roskilde Bank filialer og Nykredits overtagelse af Forstædernes Bank, jf. fodnote 13. Styrelsen har endvidere taget kontakt til alle deltagere i markedsundersøgelsen og her fået bekræftet, at der ikke har været samme ukorrekte opgørelse af reverseforretninger mv.

6.2.1 Markedsandele og HHI

187. Ud fra de oplyste tal for omsætning og udlån, kan parternes markedsandele på detailbankmarkedet beregnes. Disse er angivet i tabel 5.

188. Som følge af fusionen opnår Nordea en samlet markedsandel på detailbankmarkedet på [15- 35] pct. beregnet ud fra omsætningen, og [15- 35] pct. beregnet ud fra udlånsvolumen.

Tabel 5: Nordeas og Fionias* markedsandele på detailbankmarkedet i 2008 i Danmark

Pct.	Nordea	Fionia*	Samlet
Omsætning	[15 – 35]	[0 – 5]	[15 – 35]
Udlån	[15 – 35]	[0 – 5]	[15 – 35]

Note: Bemærk at Nordeas omsætning og udlån er inklusiv de overtagne filialer af Roskilde Bank.

Anm. 1: Det er ved beregningerne af markedsandele i tabel 2 antaget, at de pengeinstitutter, som styrelsen ikke har spurgt i markedsundersøgelsen, har haft 90 pct. af deres omsætning og 97 pct. af deres udlån på detailbankmarkedet. Pengeinstitutternes tilgodehavender hos andre pengeinstitutter samt Nationalbanken fremgår af en særskilt regnskabspost i balancen. De tal for udlån, som indgår i styrelsens beregning, omfatter derfor udelukkende detailbankmarkedet og engrosbankmarkedet, hvor det er antaget, at de mindre pengeinstitutter har 97 pct. af deres udlån på detailbankmarkedet. For omsætningen, der i modsætning til udlån også omfatter det finansielle bankmarked, er det antaget, at 90 pct. stammer fra detailbankmarkedet.. Disse pengeinstitutter er stort set udelukkende aktive på detailbankmarkedet.

Anm. 2: Markedsandele for Fionia* er beregnet alene ud fra de aktiviteter, som Nordea overtager.

Anm. 3: Omsætning er for hele 2008 mens udlån er opgjort pr. 31. december 2008.

Kilde: Parterne, Gruppe 1 og 2 pengeinstitutter samt egne beregninger.

189. På baggrund af styrelsens markedsundersøgelse kan HHI på detailbankmarkedet beregnes til ca. 1.000 efter fusionen målt på omsætningen. Ændringen af HHI som følge af Nordeas overtagelse af Fionia* kan beregnes til [...].

190. Ændringen i HHI på detailbankmarkedet ligger således væsentligt under grænseværdien på 250 for hvornår det er usandsynligt, at man vil påvise horisontale konkurrencemæssige problemer, jf. punkt 174.

6.2.2 Lokale effekter

191. Som det er angivet i punkt 96 kan det være relevant at se på de lokale effekter i forbindelse med vurderingen af fusionen.

192. Overdragelsen af Fionias 29 bankfilialer indebærer primært en overførsel af kunder på detailbankmarkedet på Fyn til Nordea. Parterne har oplyst, at det er hensigten, at de overtagne filialer fuldt ud skal integreres i Nordeas filialnet. I byer, hvor begge banker har en filial, vil der – afhængigt af markeds- og lokalemæssige forhold – ske en sammenlægning enten i Fionias eller Nordeas lokaler. Det kan i den forbindelse bemærkes, at parterne i anmeldelsen har oplyst, at Nordea ikke vil gøre indvendinger imod, at fraflyttede lokaler udlejes til andre pengeinstitutter.

193. Langt størstedelen af Fionias 29 bankfilialer er beliggende på Fyn. Syv filialer er beliggende på henholdsvis Langeland, Ærø og Jylland. Effekten på detailbankmarkedet som følge af fusionen, vil derfor være koncentreret omkring Fyn. Styrelsen har i den forbindelse anmodet parterne om at oplyse deres omsætning og udlån på detailbankmarkedet på Fyn.

194. Parterne har oplyst, at der som følge af fusionen opnås en samlet omsætning og udlån på henholdsvis [...] kr., jf. tabel 7.

Tabel 6: Nordeas og Fionias* omsætning og udlån på detailbankmarkedet på Fyn i 2008, mio. kr.

	Omsætning	Udlån
Nordea	[...]	[...]
Fionia*	[...]	[...]
Samlet	[...]	[...]

Ann. 1: Omsætningen er opgjort i henhold til reglerne for omsætningsopgørelse i finansielle virksomheder, jf. bekendtgørelse nr. 808 af 14/08/2009 § 8.

Ann. 2: Omsætning er for hele 2008 mens udlån er opgjort pr. 31. december 2008.

Ann. 3: Omsætning og udlån for Fionia* er beregnet alene ud fra de aktiviteter, som Nordea overtager.

Kilde: Parterne

195. Styrelsen har endvidere foretaget en undersøgelse af de i lokalområdet største bankers aktiviteter. Ud fra disse har styrelsen kunnet anslå et skøn over Nordeas markedsandel på Fyn efter fusionen.

196. Ud fra styrelsens beregninger får Nordea ikke en markedsandel på over 25 pct. på Fyn som følge af fusionen. Endvidere vil bankens aktiviteter, antallet af filialer på Fyn efter fusionen stadig være lavere end Danske Bank.

197. Samtidig er der en række af pengeinstitutter med filialer beliggende på Fyn. Det gælder bl.a. Sydbank (13 filialer på Fyn), Sparekassen Faaborg (25 filialer), Jyske Bank (6 filialer), Arbejdernes Landsbank (8 filialer) og Nordfyns Bank (7 filialer). Der er således fortsat en række af pengeinstitutter med filialer på Fyn.

198. Da detailbankmarkedet endvidere er nationalt afgrænset, skal eventuelle lokale effekter være særlig udtalte, før et sådant forhold kan få betydning for vurderingen af fusionen.

199. De effekter på detailbankmarkedet, som måtte være lokale, vurderes således ikke at medføre, at konkurrencen bliver hæmmet betydeligt på detailbankmarkedet.

6.2.3 Konklusion

200. Det vurderes, at fusionen ikke giver anledning til at konkurrencen hæmmes betydeligt på detailbankmarkedet.

201. Der lægges vægt på, at parternes markedsandele ikke er store nok til, at et horisontalt overlap vil hæmme den effektive konkurrence betydeligt, og at Nordeas markedsandel efter fusionen er under 20 pct. Endvidere er der lagt vægt på, at der efter fusionen vil være en række af pengeinstitutter med filialer beliggende på Fyn udover Nordea.

6.3 Engrosbankmarkedet

6.3.1 Markedsandele og HHI

202. Både Nordea og Fionia* er aktive på engrosbankmarkedet med forretninger for store virksomheder, herunder også inden for investeringsrådgivning og udenlandske forretninger. Det skal dog nævnes, at Fionia aktiviteter på området – især for så vidt angår de dele, som Nordea overtager – er meget begrænsede.

203. Engrosbankmarkedet skal geografisk afgrænses internationalt, som nævnt i punkt 104. For en god ordens skyld har styrelsen beregnet parternes markedsstyrke i tilfælde af, at markedet skulle afgrænses til Danmark. Set i lyset af den finansielle krise kan det endvidere være relevant at se på et dansk engrosbankmarked, da krisen angiveligt har fået udenlandske aktører til at neddrole deres aktiviteter i Danmark.⁴⁶

204. På et engrosbankmarked afgrænset til Danmark har Nordea en omsætning på godt [...] kr. mens udlånet er godt [...]kr. Fionias* omsætning og udlån er henholdsvis [...]. Parternes markedsandele beregnet ud fra de tal fremgår af tabel 7.

Tabel 7: Nordeas og Fionias* markedsandele på et dansk afgrænset engrosbankmarked i 2008, pct.

Pct.	Nordea	Fionia*	Samlet
Omsætning	[15 – 35]	[0 – 5]	[15 – 35]
Udlån	[15 – 35]	[0 – 5]	[15 – 35]

Anm. 1: For gruppe 3 pengeinstitutterne er det antaget, at 3 pct. af den samlede omsætning og det samlede udlån vedrører engrosbankmarkedet.

Anm. 2: Markedsandele for Fionia* er beregnet alene ud fra de aktiviteter, som Nordea overtager.

Anm. 3: Omsætning er for hele 2008 mens udlån er opgjort pr. 31. december 2008.

Kilde: Parterne, Gruppe 1 og 2 pengeinstitutter samt egne beregninger.

205. Det bemærkes, at markedsandelene varierer en del alt efter om målestokken er omsætning eller udlån. Som forklaret i punkt 163 er der ikke nødvendigvis proportionalitet mellem omsætning og udlån for det enkelte pengeinstitut.

⁴⁶ Jf. artikel i Berlingske Business den 14. juli 2009.

206. For Nordeas vedkommende tyder de indberettede tal på, at Nordea i forhold til andre pengeinstitutter har haft høje gebyr- og provisionsindtægter på engrosbankmarkedet. Nordea har også som en af de eneste haft positive kursreguleringer. Endelig har Nordea haft forholdsvis høje renteindtægter i forhold til udlånet. Der tegner sig således et billede af, at Nordea i 2008 samlet har haft en bedre indtægt på bankforretningen på engrosbankmarkedet end de fleste andre pengeinstitutter. Det kan forklare hvorfor Nordeas markedsandel er højere målt på omsætning end målt på udlån.

207. For Fionia* er forskellen mellem omsætning og udlån ikke undersøgt yderligere, da det ikke vurderes at have betydning for vurderingen.

208. Hvis der tages udgangspunkt i markedsandele målt på omsætning – hvor effekten af fusionen er størst – kan delta på et dansk afgrænset engrosbankmarked beregnes til [...]. HHI efter fusionen kan på samme marked beregnes til ca. 1.600. Hvis engrosbankmarkedet var dansk, ville det blive betegnet som forholdsvis koncentreret, men delta er lavt og ligger under grænseværdierne for, hvornår det er usandsynligt, at man vil påvise horisontale konkurrencemæssige problemer, jf. punkt 174.

209. Da engrosbankmarkedet, som nævnt under punkt 104, kan afgrænses internationalt vil effekten af fusionen være endnu mindre.

210. Tabel 8 viser markedsandele for de fem største pengeinstitutter på et dansk afgrænset engrosbankmarkedet i 2008 målt på omsætning.

Tabel 8: De fem største pengeinstitutter på et dansk afgrænset engrosbankmarked i 2008 målt på omsætning

Pct.	Markedsandel
Nordea	[15- 35]
Danske Bank	[15- 35]
FIH Erhvervsbank	[5 – 15]
Amagerbanken	[5 – 15]
Alm. Brand Bank	[5 – 15]

Kilde: Parterne, Gruppe 1 og 2 pengeinstitutter samt egne beregninger.

6.3.2 Konklusion

211. Det vurderes, at fusionen ikke hæmmer den effektive konkurrence betydeligt på engrosbankmarkedet. Der er lagt vægt på, at markedet kan afgrænses internationalt, og at parternes markedsandele selv på et dansk marked ikke er store nok til, at det horisontale overlap vil hæmme konkurrencen betydeligt.

6.4 Det finansielle bankmarked

212. I det følgende beskrives fusionens effekt på det finansielle bankmarked ved ændringen i markedsandele og HHI. Desuden vurderes fusionen i forhold til de særlige problemstillinger vedrørende interbankydelse mellem pengeinstitutter tilknyttet SDC samt obligationsmarkedet.

6.4.1 Markedsandele og HHI

213. Både Nordea og Fionia* er aktive på det finansielle bankmarked med handel med værdipapirer, valuta og penge (likviditet) for egen regning og for institutionelle kunder. Begge banker foretager rådgivning i forbindelse hermed. Som nævnt har Fionia endvidere haft aktiviteter i form af finansielle interbankydelse til andre pengeinstitutter tilknyttet SDC. Denne problemstilling behandles særskilt i afsnit 6.4.2.

214. Som nævnt i punkt 140 er det finansielle bankmarked sandsynligvis internationalt. Da det ikke er endeligt afgrænset, vurderes fusionen med udgangspunkt i et marked afgrænset til Danmark. Hvis fusionen ikke giver anledning til bekymringer på et sådant dansk afgrænset marked, vurderes den heller ikke at ville gøre det på et internationalt afgrænset marked, hvor der er langt flere aktører.

215. Parternes omsætning og udlån i 2008 på et dansk afgrænset finansielt bankmarked fremgår af tabel 9.

Tabel 9: Nordeas og Fionias* omsætning og udlån på et dansk afgrænset finansielt bankmarked i 2008, mio. kr.

	Omsætning	Udlån
Nordea	[...]	[...]
Fionia*	[...]	[...]
Samlet	[...]	[...]

Ann. 1: Omsætningen er opgjort i henhold til reglerne for omsætningsopgørelse i finansielle virksomheder, jf. bekendtgørelse nr. 808 af 14/08/2009 § 8.

Ann. 2: Omsætning er for hele 2008 mens udlån er opgjort pr. 31. december 2008.

Kilde: Parterne.

216. Det bemærkes, at Fionias* omsætning har været lav i 2008. Da styrelsen i 2008 foretog en undersøgelse af markedsandele indberettede Fionia en omsætning på [...] kr. for 2007. At omsætningen på et år er blevet reduceret til mindre end en fjerdedel skyldes ifølge parterne to forhold.

217. For det første er det ikke alle aktiviteter på det finansielle bankmarked, som Nordea overtager. En del af omsætningen vedrører kunder eller aktiviteter, som bliver tilbage i Nova Bank Fyn. Denne omsætning indgår ikke i tabel 9. For det andet havde Fionia i 2007 positive kursreguleringer for [...].

218. Den lave omsætning for Fionia* slår igennem på bankens markedsandele på et finansielt bankmarked afgrænset til Danmark, jf. tabel 10. Fionias* markedsandel er således væsentligt højere målt på udlån end på omsætning. Nordeas markedsandel på et dansk finansielt bankmarked i 2008 var [...] målt på henholdsvis omsætning og udlån.

Tabel 10: Nordeas og Fionias* markedsandele på et dansk afgrænset finansielt bankmarked i 2008

Pct.	Nordea	Fionia*	Samlet
Omsætning	[15 – 35]	[0 – 5]	[15 – 35]
Udlån	[15 – 35]	[0 – 5]	[15 – 35]

Ann. 1: Markedsandele for Fionia* er beregnet alene ud fra de aktiviteter, som Nordea overtager.

Ann. 2: Omsætning er for hele 2008 mens udlån er opgjort pr. 31. december 2008.

Kilde: Parterne, Gruppe 1 og 2 pengeinstitutter samt egne beregninger.

219. Fusionens effekt er størst målt på udlån. Her kan HHI efter fusionen beregnes til ca. 1.800 og delta til [...]. Der er således tale om et forholdsvis koncentreret marked, hvilket ikke er overraskende, idet det fortrinsvis er de store pengeinstitutter, der er aktive på markedet. Delta ligger dog under grænseværdien – i dette tilfælde 250 – for hvornår det er usandsynligt, at Kommissionen vil påvise horisontale konkurrencemæssige problemer, jf. punkt 174.

220. Tabel 11 viser markedsandele for de fem største pengeinstitutter på et dansk afgrænset finansielt bankmarked i 2008. [...].

Tabel 11: Markedsandele for de fem største pengeinstitutter efter fusionen på et dansk afgrænset finansielt bankmarked i 2008

Pct.	Omsætning	Udlån
Nordea	[15 – 35]	[15 – 35]
Danske Bank	[15 – 35]	[15 – 35]
Nykredit Bank	[0 – 15]	[0 – 15]
Sydbank	[0 – 15]	[0 – 15]
Jyske Bank	[0 – 15]	[0 – 15]

Kilde: Parterne, Gruppe 1 og 2 pengeinstitutter samt egne beregninger.

221. På baggrund heraf vurderes det, at konkurrencen på det finansielle bankmarked ikke hæmmes betydeligt, selv hvis markedet afgrænses til Danmark.

6.4.2 Finansielle interbankydelse mellem pengeinstitutter tilknyttet SDC

222. Som nævnt i punkt 113 har Fionia leveret finansielle interbankydelse til mindre pengeinstitutter tilknyttet SDC. Ydelserne har befundet sig i kategorierne: 1) fondshandler og internationale betalinger, 2) clearing og 3)

rådgivning mv., jf. tabel 2. Udover Fionia har også Spar Nord Bank tilbudt sådanne ydelser til SDC-pengeinstitutter.

223. [...]. Nordea har oplyst, at forretningsområdet clearing for lokale pengeinstitutter ikke vil være genstand for overdragelsen. Det er uklart, om Nova Bank Fyn vil fortsætte med at tilbyde clearing til SDC-pengeinstitutter og i givet fald hvor længe.

224. Parterne har oplyst, at visse aktiviteter inden for fondshandler og internationale betalinger er afhængige af, at leverandør og det aftagende pengeinstitut befinder sig på samme it-plattform, som i dette tilfælde er SDC. Styrelsens egen undersøgelse synes at bekræfte dette, jf. punkt 55-69.

225. Ifølge styrelsens undersøgelse er samme platform primært afgørende i de tilfælde, hvor Fionia (eller et andet pengeinstitut) leverer en ydelse, som består i, at det aftagende pengeinstituts kunder kan foretage automatiserede fondshandler via homebanking eller via en filial.

226. For så vidt angår internationale betalinger, er den generelle vurdering blandt de adspurgte pengeinstitutter, at det godt kan lade sig gøre at benytte pengeinstitutter med en anden platform som leverandør, men at dette vil være forbundet med mere manuelt arbejde, risiko for fejl og større omkostninger til følge.

227. Der er indikationer på, at clearingydelser også med fordel kan foretages hos et pengeinstitut med samme it-plattform. Undersøgelsen viste dog også, at en række andre SDC-pengeinstitutter, som i dag clearer for sig selv, uden særlige meromkostninger kan klare for andre.

228. For så vidt angår rådgivningsydelser har styrelsens undersøgelse vist, at ydelserne kan leveres af pengeinstitutter, der ikke har samme it-plattform, som det efterspørgende pengeinstitut. SDC pengeinstitutter vil således kunne erhverve rådgivningsydelser fra pengeinstitutter tilknyttet andre platforme såsom BEC og Bankdata.

229. En eventuel afhængighed af it-plattform synes således især at vedrøre enkelte ydelser inden for fondshandler og internationale betalinger, nemlig de automatiserede fondshandler og internationale betalinger. Der er desuden indikationer på, at afhængighed af it-plattform også kan gøre sig gældende vedrørende clearing.

230. Hvis der kan afgrænses et særskilt marked for visse interbankydelser inden for fondshandler og internationale betalinger, hvor begge pengeinstitutter benytter SDC, vil fusionen – hvis Nordea ikke viderefører aktiviteterne på SDC – have den umiddelbare effekt, at Fionia* udtræder fra SDC, og Spar Nord vil herefter være eneste udbyder af ydelserne på SDC. Flere af de

adspurgte i styrelsens undersøgelse har været bekymret ved udsigten til en situation, hvor Spar Nord er eneste udbyder.

231. [...].

232. Hvis Nova Bank Fyn på længere sigt ikke vil videreføre clearing, vil resultatet umiddelbart være, at Spar Nord er eneste udbyder på dette område.

233. Ved vurderingen af fusionens betydning på et eventuelt marked for interbankydelse inden for fondshandler, internationale betalinger og clearing mellem pengeinstitutter tilknyttet SDC vil det derfor være relevant at vurdere den potentielle konkurrence. Ved vurdering af fusioner efter de danske fusionsregler skal det bl.a. vurderes, om der er potentiel konkurrence, der kan afbøde eventuelle konkurrenceskadelige virkninger, der måtte følge af en fusion.

6.4.2.1 Virksomhedstilgang og potentiel konkurrence

234. Det følger af forarbejderne til konkurrenceloven⁴⁷, at konkurrenceloven for så vidt angår vurderingen af, om en fusion hæmmer eller ikke hæmmer konkurrencen, skal fortolkes i overensstemmelse med fusionsforordningen og de dertil hørende forordninger og vejledninger.

235. Det fremgår af fusionsforordningen, at Kommissionen ved sin vurdering af en fusion tager hensyn til ”*nødvendigheden af at bevare og udvikle en effektiv konkurrence inden for fællesmarkedet, bl.a. under hensyn til alle de berørte markeders struktur samt den reelle eller potentielle konkurrence.*”⁴⁸

236. Kommissionen angiver⁴⁹ hvilke faktorer, der skal vurderes i forbindelse med virksomhedstilgang. Ifølge Kommissionen er det ikke sandsynligt, at en fusion indebærer nogen betydelig risiko for konkurrencebegrænsninger, hvis det er tilstrækkelig let at få adgang til markedet. Endvidere fremgår det, at virksomhedstilgang kan anses for at lægge et tilstrækkeligt konkurrencemæssigt pres på fusionsparterne, hvis den er (1) sandsynlig, (2) rettidig og (3) tilstrækkelig omfattende til at forhindre eller imødegå fusionens potentielle konkurrence-begrænsende virkninger. Der er tale om kumulative betingelser.

237. For så vidt angår spørgsmålet om sandsynlig virksomhedstilgang har Kommissionen ved vurderingen lagt vægt på:

⁴⁷ Jf. Folketingstidende 1999/2000, tillæg A 6823, højre spalte.

⁴⁸ Rådets Forordning (EF) Nr. 139/2004 af 20. januar 2004 om kontrol med fusioner og virksomhedsovertagelser, artikel 2, stk. 1, litra a.

⁴⁹ Kommissionens retningslinjer for vurderingen af horisontale fusioner, pkt. 68-75.

- i) Om det er *rentabelt for potentielle konkurrenter* at træde ind på det relevante marked. Kommissionen anfører i denne forbindelse, at adgangsbarriererne bl.a. er af betydning for denne vurdering.
- ii) Om der er *markedsaktører, der udbyder relevante eller tilsvarende produkter eller ydelser eller er i stand til at udbyde* de relevante eller tilsvarende produkter eller ydelser. I sag IV/M.1357, *Nordic Capital/ Hilding Andersen*, fandt Kommissionen, at der var potentiel konkurrence i form af markedsaktører på samme marked, der kunne forøge deres udbud ligesom der var markedsaktører på de tilstødende markeder, der let kunne tilbyde de samme produkter.
- iii) Om der er faktorer, der *beviser, at potentielle konkurrenter har til hensigt* at komme ind på det relevante marked, eller bevis for, at dette allerede er sket. Kommissionen kontakter ofte kunder og mulige potentielle konkurrenter med henblik på at fastslå, om de mulige potentielle konkurrenter også har til hensigt at indtræde på det pågældende marked. De deklarerationer, som disse mulige potentielle konkurrenter afgiver, tillægges stor vægt.⁵⁰ I sag IV/M.422, *Unilever France/ Ortiz Miko*, fandt Kommissionen, at der forelå potentiel konkurrence, idet de mulige potentielle konkurrenter havde ytret, at de var parate til at indtræde på det pågældende relevante marked.

238. Ifølge Kommissionens retningslinjer vil en virksomhedstilgang være *rettidig*, hvis den er *"tilstrækkelig hurtig og vedvarende til at forhindre eller imødegå udnyttelsen af markedsmagten. Hvilken periode der er rimelig, afhænger af markedets karakteristika og dynamik og de potentielle nye virksomheders muligheder. Virksomhedstilgang betragtes dog normalt kun som rettidig, hvis den sker inden for to år."*

239. Kommissionen anfører, at virksomhedstilgangen skal være *tilstrækkelig omfattende "til at forhindre eller imødegå fusionens konkurrencebegrænsende virkninger."* Herefter bemærker Kommissionen, at en virksomhedstilgang til en niche på det pågældende marked *"nok ikke"* vil være tilstrækkelig.

6.4.2.2 Potentiel konkurrence vedrørende interbankydelse til SDC- pengeinstitutter

240. Den potentielle konkurrence for så vidt angår et eventuelt marked for finansielle interbankydelse til SDC-
pengeinstitutter forekommer at være *sandsynlig*. Der lægges herved vægt på følgende:

---

⁵⁰ Se Navarro m.fl. s. 254, og Lindsay og Berridge, "EC Merger Regulation: Substantive Issues", 2009, s. 526.

- i) Det synes umiddelbart at være *rentabelt* for andre pengeinstitutter [...] at tilbyde interbankydelse til mindre pengeinstitutter. Omsætningen på dette område har været [...] mio. kr. om året for Fionia. [...].

Rentabiliteten begrundes også med, at adgangsbarriererne netop på dette område er relativt lave, [...].

[...]

[...]

[...]

- ii) Kriteriet om at der er *markedsaktører, der udbyder* relevante eller tilsvarende produkter eller ydelser *eller er i stand til at udbyde* de relevante eller tilsvarende produkter eller ydelser, vurderes at være opfyldt. [...]

- iii) [...] Da [...] vurderes hensigtselementet at være opfyldt.

241. Idet [...] må den potentielle konkurrence, [...], vurderes at være *rettidig*.

242. [...] må den potentielle konkurrence desuden anses for at være *tilstrækkelig*[...]

243. Da den potentielle konkurrence på netop dette marked er både sandsynlig, rettidig og tilstrækkelig kan virksomhedstilgang anses for at lægge et tilstrækkeligt konkurrencemæssigt pres på Spar Nord, såfremt Nordea ikke via et interface bliver i stand til direkte at videreføre Fionias aktiviteter for så vidt angår fondshandler og internationale betalinger, og såfremt Nova Bank Fyn ikke viderefører clearing.

244. Det vurderes desuden, at der i netop dette tilfælde er tale om et lille marked, [...]

245. [...] Det skal også nævnes, at adgangsbarriererne netop i denne sag vurderes at være lave, jf. pkt. 240.

246. Samlet set vurderes fusionen således ikke at have en sådan effekt på et eventuelt marked for interbankydelse mellem pengeinstitutter tilknyttet SDC, at konkurrencen bliver hæmmet betydeligt.

6.4.3 Markedet for handel med obligationer

247. Nordea og Fionia* er begge aktive inden for handel med obligationer. Desuden fungerede begge pengeinstitutter som marked makere inden ordningen blev suspenderet i efteråret 2008.

248. Et eventuelt marked for handel med obligationer er sandsynligvis internationalt, jf. punkt 111. En række udenlandske aktører deltager således i

handlen med obligationer denomineret i danske kroner, bl.a. gennem den såkaldte ”primary dealer”-ordning for statsobligationer, ligesom Nationalbanken har oplyst, at der handles danske statsobligationer på en række forskellige elektroniske handelsplatforme jf. punkt 135. Nordea har desuden opgjort, at [...] pct. af deres omsætning vedrørende handel med danske obligationer i 2009 har hidrørt fra udenlandske kunder.

249. Da den geografiske afgrænsning af markedet imidlertid lades stå åben, har styrelsen til brug for vurderingen indhentet oplysninger om, hvordan handelen med danske obligationer på Nasdaq OMX (inklusive indberettede telefonhandler) er fordelt på aktører, jf. tabel 12. Det vurderes, at handlen på Nasdaq OMX giver en god indikation af parternes markedsstyrke, såfremt et marked for handel med danske obligationer kan afgrænses til Danmark.

Tabel 12: De ti største aktørers markedsandele i 2007 og 2008 målt på handel med danske obligationer på Nasdaq OMX

Pct.	2007	2008
Nordea	[15 – 35]	[15 – 35]
Danske Bank	[15 – 35]	[15 – 35]
Nykredit	[15 – 35]	[15 – 35]
Sydbank	[0 – 5]	[0 – 5]
Jyske Bank	[0 – 5]	[0 – 5]
SEB Merchant Bank	[0 – 5]	[0 – 5]
Fionia	[0 – 5]	[0 – 5]
BRF Kredit	[0 – 5]	[0 – 5]
Alm. Brand Bank	[0 – 5]	[0 – 5]
Spær Nord	[0 – 5]	[0 – 5]

Kilde: Tal fra Nasdaq OMX som oplyst af parterne.

Anm.: Bemærk at markedsandelene for Nordea inkluderer den årlige refinansiering af rentetilpasningslån (flexlånsauktion), som finder sted i november og december måned. Nordea har oplyst, at denne andel, som i 2008 udgjorde [...] pct. af den samlede omsætning med obligationer på Nasdaq OMX, ikke er et udtryk for bankens gængse handel med obligationer. Derudover er den handel med obligationer, som er foretaget af Nordeas datterselskab, Nordea Investment Managements, og som i 2008 udgjorde [...] pct. af den samlede omsætning med obligationer på Nasdaq OMX, også inkluderet i beregningen af Nordeas markedsandel. På samme måde inkluderer Danske Banks markedsandel Realkredit Danmarks omsætning, og Nykredits markedsandel inkluderer såvel Nykredit Bank, Nykredit A/S' og Totalkredit Realkreditfonds omsætning. Konkurrencestyrelsen har foretaget disse sammenligninger, da det set ud fra et konkurrencemæssigt synspunkt vurderes at give et mere retvisende billede af handlen med danske obligationer.

250. Med udgangspunkt i handlen på Nasdaq OMX er delta [...] for 2008. Ved denne beregning antages det, at Nordea efter fusionen vil være i stand til at overtage al Fionias handel med obligationer.

251. HHI efter fusionen kan for 2008 beregnes til ca. 2.160. Hvis markedet for handel med obligationer var dansk, ville det blive betegnet som forholdsvist koncentreret. Samtidig er delta på [...]. På den baggrund kan det – givet Kommissionens retningslinjer for vurdering af HHI, jf. punkt 174 – [...].

252. Den finansielle krise i 2008 medvirkede til forskydninger i markedsandelene. Bl.a. mindskede flere udenlandske aktører deres handelsaktivitet, hvilket medvirkede til, at Nordeas og Fionias markedsandele steg kraftigt. Markederne var mere normale i 2007, hvorfor markedsandelene dette år kan være mere repræsentative for markedsforholdene fremadrettet. For 2007 er delta [...], og HHI efter fusionen er ca. 1.760. [...].

253. Dertil kan lægges, at det for den enkelte investor, der ønsker at købe eller sælge danske obligationer, typisk vil være forbundet med ganske beskedne omkostninger at skifte mellem de forskellige obligationshandlere⁵¹, og at adgangsbarriererne til et eventuelt marked for handel med danske obligationer er begrænsede.

254. Alt i alt er det derfor styrelsens vurdering, at selv hvis et marked for handel med danske obligationer geografisk kan afgrænses til Danmark, vil fusionen ikke indebære konkurrencemæssige problemer. I den forbindelse er der bl.a. lagt vægt på, at 2008 som følge af finanskrisen næppe var et helt repræsentativt år. Såfremt et marked for handel med obligationer er internationalt, vil effekten af fusionen være mindre.

255. Sammenfattende vurderer styrelsen, at et eventuelt marked for handel med danske obligationer sandsynligvis er internationalt, men hvis et sådan marked skulle kunne afgrænses til Danmark, vil konkurrencen ikke blive hæmmet betydeligt som følge af fusionen.

6.4.4 Konklusion

256. Det vurderes, at fusionen ikke hæmmer konkurrencen betydeligt på det finansielle bankmarked, herunder heller ikke på et eventuelt marked for interbankydelse mellem pengeinstitutter tilknyttet SDC eller et eventuelt marked for handel med obligationer.

257. For det finansielle bankmarked generelt, er der lagt vægt på, at parternes markedsandele selv på et dansk marked ikke er store nok til at et horisontalt overlap vil hæmme konkurrencen betydeligt.

258. For et eventuelt marked for interbankydelse mellem pengeinstitutter tilknyttet SDC er der lagt vægt på, at den potentielle konkurrence fra andre aktører er både sandsynlig, rettidig og tilstrækkelig.

259. For et eventuelt marked for handel med obligationer er der lagt vægt på, at markedet sandsynligvis er internationalt, da en række udenlandske børsrådgivere er aktive med handel med danske obligationer, og adgangsbar-

---

⁵¹ De pengeinstitutter, som styrelsen har talt med i markedsundersøgelsen, har oplyst, at værdipapirer til institutternes egenbeholdning ikke blot bliver handlet via Fionia eller Spar Nord, men hos flere banker/børsrådgivere.

riererne for udenlandske aktører vurderes at være begrænsede. Dertil kommer, at hvis et sådan marked skulle kunne afgrænses til Danmark, vil konkurrencen ikke blive hæmmet betydeligt som følge af fusionen.

6.5 Andre relevante markeder

6.5.1 Betalingsinfrastrukturen i Danmark (PBS)

260. Det er af parterne blevet oplyst, at Nordeas ejerandel af PBS Holding A/S er [...] pct., og at Fionias ejerandel er [...] pct. Parternes samlede ejerandel af PBS vil derfor udgøre [...] pct. efter fusionen, jf. tabel 3.

261. Nordeas overtagelse af Fionias aktier i PBS giver ikke anledning til ændrede indflydelsesforhold i PBS i forhold til i dag. Nordea var og er fortsat den største ejer.

262. I *Danske Bank/RealDanmark*-fusionen gav Danske Bank tilsagn om at sælge aktier i PBS, så ejerandelen efter fusionen svarede til Danske Banks andel før fusionen. Baggrunden var, at BG Bank havde en ejerandel på 17,7 pct., hvorfor fusionen ville medføre, at Danske Bank og Unibank tilsammen ville få en ejerandel på 71,2 pct., altså over 2/3 af den stemmeberettigede kapital.

263. Samlet vil Nordea og Danske Bank fremover have [...]pct. af aktierne (før: [...]pct.) og vil således ikke have bestemmende indflydelse på strategiske beslutninger. De vil dog hver især eller tilsammen kunne blokere for sådanne beslutninger, ligesom dette var tilfældet før fusionen. De resterende ejere af PBS vil fortsat kunne blokere beslutninger, der kræver 3/4 flertal.

264. Derudover kan det bemærkes, at den planlagte fusion mellem PBS og Nordito alt andet lige vil mindske Nordeas indflydelse i PBS. Selvom Nordea også ejer en andel af Nordito på [...]pct., besidder DNB Nor Bank en ejerandel på [...]pct. af Nordito.

265. Styrelsen vurderer således, at fusionen ikke hæmmer konkurrencen betydeligt på et eventuelt marked for infrastrukturydelser til betalingsformidling.

6.5.2 Investeringsforeninger

266. Nordea og Fionia har begge aftaler om administration og distribution af investeringsforeninger. Nordea administrerer og er den primære formidler af beviser i Nordea Invest, mens Fionia har oprettet investeringsforeningen Fionia Invest, hvor banken har været den naturlige administrator og distributør af beviser. Derudover har Fionia haft distributionsaftaler med andre investeringsforeninger, herunder primært Bankinvest. Andre investeringsfor-

eninger, som Fionia har haft distributionsaftaler med er: Sparinvest, Sydin-vest, Egnsinvest, ABN, Jyske Invest, Carnegie, Danske Fund, SEB Invest, LD Markets, Danske Invest og FFE.

267. Parterne har oplyst, at det forventes, at Fionia Invest efter fusionen bliver lagt sammen med Nordea Invest. For så vidt angår samarbejdet med Bankinvest forventer parterne, at dette vil blive neddrolet på grund af Nordeas samarbejde med Nordea Invest.

268. Det må derfor umiddelbart forventes, at de beviser, som Fionia har formidlet for Bankinvest i fremtiden vil blive formidlet for Nordea Invest. Tilsvarende må forventes at gælde for Fionias formidling for andre investeringsforeninger.

269. Det bemærkes, at en mindre andel af de beviser, som Fionia har formidlet, tilhører kunder, som bliver tilbage i Nova Bank Fyn, og som altså ikke bliver overtaget af Nordea.

270. Selv om Nordea Invest således vil blive styrket, er den samlede effekt af fusionen begrænset. Det fremgår af tabel 13, hvor markedsandele for Nordea Invest er vist sammen med markedsandele for de investeringsbeviser i Fionia Invest og øvrige investeringsforeninger, hvor Nordea overtager kunderelationen.

Tabel 13: Markedsandele for Nordea Invest og overtagne dele af Fionia Invest og andre investeringsforeninger

Pct.	Nordea Invest	Fionia Invest	Øvrige foreninger
Markedsandel	12,8	[0 – 5]	[0 – 5]

Anm.: Markedsandele er beregnet ud fra kursværdien af de berørte investeringsbeviser set i forhold til kursværdien af danske investeringsforeninger pr. 31. august 2009.

Kilde: Parterne, Investeringsforeningsrådet og egne beregninger.

271. Da Fionia Invest sammenlægges med Nordea Invest, vil Nordea Invest markedsandel formentlig stige med [...] pct. til i alt [...] pct. En sådan tilvækst medfører ikke, at konkurrencen hæmmes betydeligt. Danske Invest og investeringsforeninger administreret af Nykredit Portefølje Administration er desuden stadig større end Nordea Invest.⁵²

272. Hvis Nordea Invest i fremtiden overtager al den aktivitet, som er udtrykt ved de beviser, som Fionia har formidlet for andre investeringsforeninger, vil Nordea Invest markedsandel blive forøget med yderligere [...] pct. Dette hæmmer heller ikke konkurrencen betydeligt.

273. Desuden vil både Nykredit Portefølje Administration og Danske Invest stadig være større end Nordea Invest.

⁵² Investeringsforeningsrådets markedsstatistik.

Tabel 14: Markedsandele for de fem største danske investeringsforeninger, 2008

Pct.	Markedsandel
Nykredit Portefølje Administration	28,3
Danske Invest	27,7
Nordea Invest	12,8
Bankinvest	8,1
Jyske Invest	5,2

Anm.: Markedsandele er målt på foreningernes formue ultimo august 2009.

Kilde: Investeringsforeningsrådet.

6.5.3 Realkredit

274. På realkreditområdet har Fionia haft samarbejdsaftaler med Nykredit⁵³ og DLR Kredit.⁵⁴ Parterne har oplyst, at dette samarbejde forventes at ophøre efter fusionen. Det må således ligeledes forventes, at de af Fionia formidlede lån i Nykredit og DLR Kredit i fremtiden vil gå til Nordea Kredit.

275. Obligationsrestgælden i de af Fionia* formidlede DLR Kredit lån udgjorde [...] kr. pr. 31. december 2008. Den samlede obligationsrestgæld i DLR Kredit udgjorde ca. 114,7 mia. kr.⁵⁵ Fionia* har således formidlet ca. [...] pct. af lånene i DLR. Obligationsrestgælden i lån formidlet for Nykredit udgjorde [...] kr., hvilket svarer til ca. [...] pct. af Nykredits samlede lån. Til sammenligning udgjorde den samlede restgæld i danske realkreditinstitutter 2.125 mia. kr. pr. 30. juni 2008.

276. Markedsandele på det samlede realkreditmarked for Nordea fremgår af tabel 15 sammen med andelen af de lån, som Fionia* har formidlet til Nykredit og DLR Kredit.

Tabel 15: Markedsandele for Nordea Kredit og for lån i Nykredit og DLR Kredit formidlet via Fionia*

Pct.	Nordea Kredit	Nykredit	DLR Kredit
Markedsandel	12,4	[0 – 5]	[0 – 5]

Anm.: Markedsandele er beregnet ud fra obligationsrestgæld. For Nordea Kredit og det samlede marked er den opgjort pr. 30. juni 2008 og for lån formidlet af Fionia* er den opgjort pr. 31. december 2008. Den tidsmæssige forskel vurderes ikke at have nogen afgørende betydning for beregningen.

Kilde: Parterne, Realkreditrådet og egne beregninger.

⁵³ Via Totalkredit.

⁵⁴ Der ses her bort fra Fionias samarbejde med LR Realkredit, som er specialiseret i støttet byggeri. Parterne har oplyst, at dette samarbejde ikke vil blive berørt af fusionen. Nordea Kredit er endvidere ikke aktiv på dette område.

⁵⁵ Opgjort pr. 30. juni 2008, jf. tal fra Realkreditrådet. Den tidsmæssige forskydning i tallene vurderes ikke at have afgørende betydning for beregningen.

277. Såfremt Nordea Kredit overtager alle realkreditlån formidlet af Fionia*, vil selskabets markedsandel stige fra 12,4 pct. til [...] pct. Dette medfører ikke, at konkurrencen hæmmes betydeligt. Både Nykredit og Realkredit Danmark vil stadig være væsentligt større end Nordea Kredit på det samlede marked.

278. DLR Kredit står til at [...] af sin samlede markedsandel på 5,4 pct., men det vurderes heller ikke at hæmme konkurrencen betydeligt. DLR Kredit låner primært ud til landbrug, hvor selskabet stadig vil være større end Nordea Kredit.⁵⁶

6.5.4 Forsikring

279. På området for skadesforsikring har Fionia haft en samarbejdsaftale med Lokal Forsikring om formidling af forsikringer. Den forventes at ophøre efter fusionen. Nordea har på dette område en samarbejdsaftale med Tryg. Tryg er Danmarks største forsikringsselskab med en markedsandel på godt 20 pct. i 2008. Omvendt er Lokal Forsikring en lille aktør med en markedsandel på kun 0,4 pct.⁵⁷

280. Det er ikke oplyst, hvor stor en del af Lokal Forsikrings aftaler, der er formidlet via aftalen med Fionia, men selv hvis det antages, at det gælder alle aftaler, og at alle aftaler flytter til Tryg, vil tilvæksten i Trygs markedsandel ikke være så stor, at det hæmmer konkurrencen betydeligt. HHI vil være knap 1.200 efter fusionen, men delta vil kun være 17 og vil altså ligge under Kommissionens grænseværdi, jf. punkt 174.

281. For så vidt angår livs- og pensionsforsikringer har Fionia haft formidlingsaftaler med Letpension og PFA. Nordea har en aftale med Nordea Liv og Pension.

282. Letpension er et livs- og pensionsforsikringsselskab ejet af mere end 100 lokale og regionale pengeinstitutter, som med tiden også skal stå for formidling af selskabets produkter. Selskabet blev oprettet i 2006 men har ikke før 2009 modtaget indskud fra kunder. Ifølge halvårsregnskabet har Letpension haft bruttopræmieindtægter svarende til 9,3 mio. kr. i første halvår af 2009.⁵⁸ Til sammenligning udgjorde de samlede bruttopræmieindtægter i danske pensionselskaber godt 108 mia. kr. i 2008.⁵⁹ Indtil videre er Letpensions markedsandel således meget lille, hvilket så meget desto mere gælder for den andel, som Fionia måtte have formidlet.

⁵⁶ Jf. tal fra Realkreditrådets udlånsstatistik.

⁵⁷ Jf. tal fra Forsikring og Pension.

⁵⁸ Jf. oplysninger på Letpensions hjemmeside.

⁵⁹ Jf. tal fra Forsikring og Pension.

283. De pensioner, som Fionia har formidlet for PFA, vurderes at være en meget lille del af markedet. Dertil kommer, at PFA med en markedsandel på 13,4 pct. er større end Nordea Liv og Pension, der har en markedsandel på 10,6 pct.⁶⁰ Hvis PFA pensioner formidlet af Fionia efter fusionen overgår til Nordea Liv og Pension, vil det kun betyde en lille ændring i markedsandele, og PFA's andel vil i så fald gå til en aktør, der er mindre end dem selv.

284. På et marked for livs- og pensionsforsikringer vil fusionen således heller ikke hæmme konkurrencen betydeligt.

6.5.5 Konklusion

285. Det vurderes, at fusionen ikke hæmmer konkurrencen betydeligt på markederne for administration af investeringsforeninger, realkreditlån, skadesforsikring og livs- og pensionsforsikring. Der er lagt vægt på, at Fionias aktivitet gennem Fionia Invest samt distributionsaftaler med andre investeringsforeninger, realkreditinstitutter og forsikringsselskaber kun vedrører så små andele af markederne, at effekten af fusionen er ubetydelig.

286. For et eventuelt marked for infrastrukturydelser til betalingsformidling vil fusionen heller ikke hæmme konkurrencen betydeligt, da Nordeas overtagelse af Fionias aktier i PBS ikke giver anledning til ændrede indflydelsesforhold i forhold til i dag.

---

⁶⁰ Jf. tal fra Forsikring og Pension.

7. Konklusion

287. Det konkluderes på baggrund af ovenstående, at Nordeas køb af Fionia skal godkendes, da fusionen ikke hæmmer den effektive konkurrence betydeligt, jf. konkurrencelovens § 12 c, stk. 1, jf. stk. 2, 1. pkt.